

TERK EDİLMİŞ SÜNNETLER

Şeyh Muhammed Said Raslan

Yazıya Aktaran ve Gözden Geçiren:

Ebu İbrahim Rıdvan b. Muhammed Âli İsmail

Tercüme: Ebu Umer Soner Bilgili

Tashih: Ebu Muaz Seyfullah Erdoğan

MUKADDİME

Hamd Alemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur. Salat ve selam Nebimiz Muhammed'e, ailesine, bütün ashabına ve kıyamete kadar ihsan ile onlara tabi olanlara olsun. Bundan sonra:

Şüphesiz insanlığın saadeti Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem)'in emrine itaat etmektedir. Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem)'in sünnetine açık olsun gizli olsun sımsıkı yapışan her topluluk hayır ve saadete en yakın olur. Sünnete yapışmanın yok olması ise bedbahtlık ve hüsranın göstergesidir.

Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)'in sünnetleri terk edildiğinde, insanlarda ve toplumda bid'atler yayılır. Bu yüzden büyük bir bozulma meydana gelir. Allame İbn-i Kayyim (Rahimehullah)'ın dediği gibi: **“Eğer sünnetlerle amel etmek terk edilirse, Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem)'in sünnetleri mutlaka kesilmiş demektir. Ve yine eğer yazılı sünnetlerin öğrenilmesi terk edilirse, sünnetlerin izleri silinip yok olur.”**

Sünnetler cehalet ile örtülerek ölür ve cehalete uyarlanarak (uydurularak) kaybolur. Sünnetlerinin ölmesinin alameti, bid'atlerin ortaya çıkması ve yayılmasıdır. Tıpkı İbn-i Abbas (Radiyallahu anhum) 'nın dediği gibi: **“İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelir ki, bir bid'at ihdas ederler ve bir sünnet**

öldürürler. Öyle ki bid'atler canlanır, sünnetler ölür.”¹ Güç ve kuvvet ancak yüce ve büyük olan Allah’a aittir.

Bundan dolayı her asırda ve her bölgede Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem)’in sünnetlerinin öğrenilmesi, yaşanması ve yayılması için insanlara açıklanması ilim ehlinin üzerine düşen vazifelerdendir.

Allah onu korusun ve çalışmalarını bereketli kılsın, Şeyh Ebu Abdillah b. Muhammed b. Said Raslan’ın bu dersi de bu konuda özet ve faydalı bir ders olmuştur. Şeyh bu dersinde genellikle -Rabbinin kendisine merhamet ettiği kimseler müstesna- insanların çoğunluğunun gevşeklik gösterdiği Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem)’in sünnetlerinden bahsetmiştir. Şeyh bu sünnetlere uymanın ve yerine getirmenin faziletinin yanı sıra delillerini de zikretmiştir.²

Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: **“Kim hidayete (doğru yola) çağırırsa o**

---

¹ Bunu Heysemi Mecmu’z-Zevaid’de (1/188) el-Bid’a ve’l-Ahva (Bidatler ve Hevalar) Babında nakletmiş ve “Bunu Tabarani “Kebir”de rivayet etmiştir ve ricali sağlamdır” demiştir. Bu mukaddime biraz tasarrufla şeyhin konuşmasından alıntıdır. Bu dersin 9. Ve 10. Sayfalarına bakınız.

² Şeyh (Yüce Allah onu korusun) bu dersinde sünnetlerden itibar edilen belirli bir tertibin dışındaki kendisine kolay gelen, yapılabilir sünnetlerden bahsetmiştir –öyle ki insanların çoğunun o sünnetlerde gevşekliği söz konusudur-. Şeyh önce oruçla ilgili sünnetlerle başladı. Sonra temizlikle ilgili sünnetlerden bahsetti. Sonra namazla alakalı şeylerden bahsetti. Daha sonra oruç konusuna geri döndü. Ve bu şekilde (devam etti). Belirli bir tertip üzere zikretmeye gerek duymadı. Ancak dersin Ramazan ayına rastlaması hasebiyle oruçla alakalı şeylerden başladı. Bu konuşma (Hicri) 7 Ramazan 1429 Pazar günü olmuştur.

kimseye (hidayete davetine) uyanların ecirleri kadar ecir vardır. Ve (davetine) uyan kimselerin ecrinden de hiç bir şey eksiltilmez.”³ Bu dersi (kağıda) dökmekle dersten istifadenin kolaylaşmasını ve Şeyh Raslan (Allah onu korusun)’ın kütüphanesine yeni bir risale ilave olmasını arzu ettim. Dersi kağıda dökmeki yöntemim aşağıdaki şekilde oldu:

- Derste (geçen) ayetlerin yerlerini gösterdim ve nakledilen hadislerin tahricini yaptım.
- Aynı şekilde okuyucunun doğru bir şekilde okumasını sağlamak için kelimelerin harekelenmesini ve düzenlemesini yaptım.
- Şeyhin ders sırasında zikrettiği pasajları bölümlere ayırdım. Her bölüme başlık koydum. Ve bu başlıkları farklı renkle köşeli parantez arasına koydum.
- Aynı şekilde Şeyhin zikrettiği sünnetler içinde başlıklar koydum.
- Bir kelimenin manasını açıklamak için, bir ibareyi güçlendirmek için veya konuyla alakalı bir bilgiyi zikretmek için ve buna benzer şeylerden dolayı dersteki bazı konular hakkında açıklamalarda bulundum.
- Ve sonunda biri konular için diğeri dipnotta zikredilen bilgiler için olmak üzere iki fihrist yaptım.

---

³ Bu hadisi Müslim (2674) Ebu Hureyre (Radiyallahu anh)’den rivayet etmiştir.

Mukaddimemi tamamlamadan önce Şeyh Muhammed Said Raslan'a konumu itibariyle gösterdiği gayretten, kitap ve sünnete dayalı doğru bilginin yayılmasındaki çalışmalarından dolayı teşekkür etmek istiyorum. Ve aynı şekilde bu çalışmada bana yardım eden herkese teşekkür ediyor, Yüce Allah'tan bütün amellerimizi Kerim Vechine halis kılmasını diliyorum. Şüphesiz buna sahip olan ve gücü yeten ancak O'dur. Allah'ın salat ve selamı Peygamberimiz Muhammed'e ailesine ve ashabına olsun. Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd olsun.

Ebu İbrahim Rıdvan b. Muhammed Âl-i İsmail

(Yazıya Aktaran)

GİRİŞ

- Sünnetin Tarifi
- Sünnete Uymanın Kazancı
- Sahabenin Sünneti Öğrenmedeki Hırsına Bir Örnek
- Sünneti Terk Etmenin Alametlerinden

[KİTABIN ÖNSÖZÜ]

Şüphesiz hamd ancak Allah'a mahsustur. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerrinden, amellerimizin kötülüğünden O'na sığınırız. Allah kimi hidayete erdirirse onu saptıracak yoktur, kimi de saptırırsa onu hidayete erdirecek yoktur. Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur. O tektir ve ortağı yoktur. Ve şehadet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve Rasulü'dür. Bundan sonra:

Muhakkak ki sözlerin en doğrusu Allah'ın Kelam'ı, yolların en hayırlısı Muhammed (Sallallahu aleyhi ve sellem)'in yoludur. İşlerin en kötüsü ise sonradan uydurulanlardır. Sonradan uydurulup dine sokulan her amel bid'at, her bid'at sapıklık ve her sapıklık da ateştedir. Bundan sonra:⁴

---

⁴ Bu hutbeyi Müslim Sahih'inde (867) ve İbn-i Mace Sünen'inde (45) rivayet etmişlerdir. Alimler bunu "Hutbet'ul-Hace" ismi ile isimlendirmişlerdir. Hutbeye onunla başlamak sünnettendir. Cuma, bayram veya nikah hutbesi olsun veya bir ders, bir konferans olsun fark etmez (hepsine de bu Hutbetu'l-Hace ile başlanır). Bakınız: Silsiletu's-Sahiha (1/28)

[SÜNNETİN TARİFİ]

Şüphesiz sünnet: Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)’den kavli, fiili veya takriri olarak rivayet edilen şeydir.

Muhaddislere göre sünnetin tarifine bir şey daha eklenir: Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)’den varid olan kavli, fiili, takriri, ahlakî veya yaradılış özelliği olarak ona nispet edilen şeylerden ibarettir.⁵

Sünnet müteahhirin fakihlerine göre: Onu yerine getirene mükafat, terk edene ceza olmayan şeydir.⁶

---

⁵ Muhaddislerin zikredilen tarifi usulcülerin çoğu tarafından şöyle belirlenmiştir: “(Sünnet) Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)’den Kur’an’ın dışında varid olan sözdür.” Mushaf’ın iki kapağı arasındaki Yüce Allah’ın Kelam’ının – ki o Kur’an-ı Kerim’dir - Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)’in sözünden ve aynı şekilde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Allah subhanehu’dan rivayet ettiği Yüce Allah’ın Kelam’ından – ki o Hadis-i Kudsi diye isimlendirilir - ayrılması için (usulcüler tarafından) böylece belirlenmiştir. Usulcüler de hükümlerin çıkarıldığı delillere göre tertib ederek onu üç türden biri kılmışlardır: Kitap, sünnet ve icma’. İşte bunlar, üzerinde ittifak edilen hüccetlerdir. Onlara göre sünnetin tarifinde şu fark vardır: Şüphesiz onlar, yükümlülüğü içermediği için yaradılış özelliklerini bu kapsamda zikretmezler. Yüce Allah en iyi bilendir.

⁶ Onlara göre terk edilmesinin ceza gerektirmesi vacip olmasına bir delildir. Bundan dolayı terki ceza gerektirmeyen sünnete: “müstehab ve mendub” demişlerdir. Şeyh de genelde müstehablardan olan, işlemenin güzel olduğu, yapana mükafat olup, terk edene ceza olmayan sünnetlerden bahsetmiştir.

Sünnet Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)'in dilinde: hidayet ve hak dinin kendisi ile geldiği şeydir. Bu, ümmetini üzerinde bıraktığı yoldur. Buna ibadet, muamelat, ahlak ve süluk/gidişat dahil olduğu gibi itikad da dahildir. Tüm bunlar ve Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem) ile gelen her şey, onun (Sallallahu aleyhi ve sellem) sünnetidir.⁷

---

⁷ Bu son tarife göre sünnet ile kastedilen; dinin tamamıdır. Bundan dolayı şayet dini bir emir farz ise, ona: “Bu sünnettendir; yani dindendir” derler.

Bir fayda: İmam İbn Receb el-Hanbeli Rahimehullahu Teala (Keşfu'l-Kurbe Fi Vasfi Hali Ehli'l-Gurbe / s.11-12) de der ki: Sünnet: Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)'in kendisinin ve ashabının üzerinde bulunduğu şüphelerden ve şehvetlerden en uzak yoldur. Sonra, hadis ehli ve onların dışındaki alimlerin bir çoğunun istilahında geçen, sünnet: inançlardaki, özellikle de Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine ve ahiret gününe iman meselelerinde ki (şüphelerden) ve aynı şekilde kader meselelerinde ve sahabenin faziletleri (hususunda)şüphelerden en uzak olan şeylerden ibarettir. Bu ilmi eserlerde tasnif etmişler ve bunlara sünnet kitapları ismi verilmiştir. Örneğin: İbn-i Ebi Şeybe'nin “es-Sünne”si, Ahmed b. Hanbel'in “es-Sünne”si, Esrem'in “es-Sünne”si ve onların dışındaki ilim ehlinin (Allah hepsine rahmet eylesin) (bu sınıftaki eserleri).

[SÜNNETE SARILMANIN FAYDALARI]

Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)'in sünnetine uymak, kulu, Allah Tebareke ve Teâla'nın sevgisine ulaştırır. Çünkü sünnete uymak, Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem)'in emrettiği şeylere tabi olmak ve yasakladığı şeyden kaçınmak suretiyle ittiba etmektir. İşte bu kulu, Allah Tebareke ve Teâla'nın sevgisine ulaştırır. Nitekim Allah Celle ve Ala şöyle buyurmuştur:

“Deki: Eğer Allah'ı seviyorsanız, bana tabi olun ki, Allah'ta sizi sevsin.” (Al-i İmran: 31)

Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem) nafilenin, farz için bir telafi olduğuna işaret etmiştir. Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem) muhakkak ki insanın kıyamet günü ilk önce hesaba çekileceği şeyin namazdan dolayı hesaba çekilmek olduğunu haber vermiştir. Şayet onda (farz olan namazda) eksiği var ise “Bakın onun nafileleri var mı?” denilir. Bu ise revatib sünnetleri ve revatiblerin dışındaki namazla alakalı (diğer sünnetlerdir). Şayet orada (eksiklikler) olursa (sünnet) bu eksiklikleri telafi eder. Bu kural diğer ameller için de uygulanır. Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)'in sünnetleri farzlarda meydana gelen eksiklikleri telafi eder.

Sünnet bid'atten korur; çünkü insan sünnete yapıştığı zaman bid'atin taraftarı olması imkânsızdır. Sünneti terk ettiği zaman ise bid'ate bulaşır. Bu yüzden bid'atten korunmak Allah

Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem)'in sünnetine tabi olmak ile olur.⁸

Sünnet Allah Tebareke ve Teâla'nın şiarlarına ta'zimdendir. Çünkü Allah Tebareke ve Teâla Muhammed (Sallallahu aleyhi ve sellem)'i ona asi olunması için değil, tabi olunması için gönderdi. Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem) ile gelen şeylere tabi olunduğu zaman da, şüphesiz bu Allah Tebareke ve Teâla'nın şiarlarına ta'zimdendir.

---

⁸ Meşhur İrbad b. Sariye (Radiyallahu anh) hadisi buna işaret etmektedir. O şöyledir: **“Muhakkak ki sizden kim benden sonra yaşarsa çok ihtilaflar görecektir.”** Bu hastalık, fırkalaşma ve Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)'den sonra ortaya çıkan bid'atler cümlesinden olan ihtilaf hastalığıdır. Peki bunun ilacı nedir? Bunu Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem) sonraki sözünde açıklamıştır: **“Benden sonra sünnetime ve hidayete ermiş Hulefai Raşidin'in sünnetine yapışınız, ona azı dişleriyle ısırarak suretiyle sınırsız yapışın.”** Böylece sünnete tabi olmanın, bid'atten koruduğuna işaret edilmektedir. Allah en iyisini bilendir. Bu hadis Ebu Davud (4596) ve başkalarında geçmektedir. (Ayrıca Sahihu Ebu Davud (4608).

[SAHABENİN SÜNNETİ ÖĞRENMEDEKİ HIRSINA BİR ÖRNEK]

Buhari (Rahimehullah) “Sahih”inde sahabenin (Radiyallahu anhum) Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem)’in emirlerini benimseme hususundaki hirsına işaret eden bir hadis rivayet etmiştir. O (hadis) şudur: Umer b. Hattab (Radiyallahu anh) dedi ki: **“Ben ve benim ensardan olan komşum, Umeyye b. Zeyd Oğulları (yurdu)nda idik. Biz Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem)’in yanına nöbetleşe uğradık. Bir gün o (yani komşusu) uğrar, bir gün ben uğradım. Ben uğradığımda ona (komşuma) o günün vahiyden ve vahyin dışındaki haberlerini getirirdim. O uğradığında da bunun aynısını yapardı.”**⁹

Umer radiyallahu anh’ın Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’in getirdiği hidayet ve hak dine olan hırsı sebebiyle, komşusu ile beraber birlik olup bir günlük maişetini onun için sarf ediyordu. Bu komşusunun Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)’e Aziz Kitab’ın ayetlerinden inen şeyleri ve Nebi (Sallallahu aleyhi ve sellem)’in sözünden, fiilinden, takririnden ve alemlerin rabbi olan Allah’ın onunla beraber gönderdiği hidayetten dinlemek için (Peygambere) uğruyordu. Gündüzün sonunda Umer (Radiyallahu anh)’a döndüğü zaman Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)’in yanında gördüğü ve dinlediği ilimle dönüyordu. İkinci gün ise Umer (Allah ondan razı olsun) (Peygambere) uğruyor, ensarlı komşusu kalıyor, dünyalık işlerle uğraşıyordu. Umer (Allah ondan razı olsun) ona döndüğünde Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)’den ezberlediği ilmi haber veriyordu.

---

⁹ Bu hadisi Buhari (89) rivayet etmiştir.

Onlar Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem)'in şu sözünü örnek olarak hayırlarda yarışıyor idiler: **“Ümmetimin hepsi cennete girecektir, imtina edenler müstesna.”** (Yani: kabul etmeyen kimseler müstesna.) Denildi ki: **“Kim imtina eder Ey Allah'ın Rasulü?”** Buyurdu ki: **“Kim bana itaat ederse cennete girer, kim de bana isyan ederse imtina etmiştir.”** Bu hadisi İmam Buhari (Rahimehullahu Teala) Sahih'inde tahrir etmiştir.¹⁰ Bundan dolayı, şüphesiz insan Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)'e itaat ettiği zaman cennete girecektir.

---

¹⁰ Bu hadisi Buhari (7280) rivayet etmiştir.

[SÜNNETİ TERK ETMENİN SONUÇLARINDAN BİRİ]

Sünnetler cahilliğin örtmesiyle ve tatbikin ortadan kalkmasıyla ölür. Sünnetlerin ölmesinin alameti, bid'atlerin ortaya çıkması ve yayılmasıdır. Nitekim İbn Abbas (Radiyallahu anhuma) şöyle demiştir: **“İnsanlar üzerine bir bidat çıkarıp bir sünnet öldürmedikleri bir sene gelmez. Öyle ki bid'atler canlanır, sünnetler ölür.”**¹¹

İbn-i Kayyim (Rahimehullahu Teala) der ki: **“Eğer sünnetlerle amel etmek terk edilirse, elbette Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem)’in sünnetleri kesilir, sünnetin belgeleri eskir ve izleri silinip yok olur.”**

Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)’in sünnetleri terk edildiğinde, insanların arasında ve toplumda bid'atler yayılır. Büyük bir noksanlık meydana gelir. Çünkü mutluluk Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem)’in emrine itaat etmektedir. Toplum açık olsun, gizli olsun Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)’in sünnetine ne kadar sıkıca yapışır, o kadar hayır ve mutluluğa daha yakın olur ve mutsuzluk ve hüsrân alametleri ondan silinip yok olur.

---

¹¹ Heysemi Mecmuu’z-Zevaid’de (1/188) Bid'atler ve Hevalar hakkındaki babda nakletmiş ve “ Taberani “Kebir” de rivayet etmiştir ve ricali güvenilir” demiştir.

UNUTULMUŞ SÜNNETLERDEN

İFTARDA ACELE ETMEK

İftarda acele etmek Müslümanların çoğunun ihmal ettiği sünnetlerdendir:

- Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: **“İnsanlar iftar etmekte acele ettikleri sürece hayır üzere devam ederler.”** Bu (rivayet) “muttefekun aleyh”dir.¹² Bundan anlıyoruz ki, iftar etmekte acele etmediğimiz zaman hayır üzere oluyoruz.¹³
- İbn-i Hibban’ın sahih bir senedle tahrîc ettiği (rivayette): **“Ümmetim iftar etmek için yıldızları(n çıkmasını) beklemedikçe sünnetim üzere devam eder.”**¹⁴ Bu ümmet, iftar etmeyi yıldızların ortaya çıkmasına kadar geciktirmediği müddetçe sünnet üzere devam eder. Bu (iftarı geciktirme) rafizilerin yaptığı (bir şey) dir. Onlar sünnet üzere değildirler ve onlar hayır üzere de değildirler.
- Ebu Davud ve İbn-i Hibban, hasen bir senedle Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem)’den rivayet etmişlerdir ki: **“İnsanlar iftar etmekte acele ettikleri müddetçe din galip**

---

¹² Bu hadisi Buhari (1957) ve Müslim (1098) tahrir etmişlerdir.

¹³ Şeyh Salih el-Fevzan (Yüce Allah onu korusun) “Teshilü’l-İlmam bi Fikhi’l-Ahadisi min Buluği’l-Meram”da (3/210) der ki: “Faziletli asırlardan sonra sapıklık fırkalarından iftarı geciktiren bid’atçiler ortaya çıktı. Tıpkı bu hadisin işaret ettiği gibi bu (durum) meydana geldi. İşte bu nubuvvet alametlerinden bir alamettir.”

¹⁴ Bu hadisi Ahmed (5/331) ve İbn-i Hibban (3510) tahrir etmişlerdir. Hakim (1584) sahih olduğunu belirtmiş ve Zehebi de ona muvafakat etmiştir.

olmaya devam eder. Çünkü Yahudi ve Hristiyanlar (iftarı) geciktirirler.”¹⁵

Bu sünnet, Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem)’in sünnetlerindendir. Müslümanların çoğu ona göre iftar eder.¹⁶ Sünnet olan güneş battığı zaman oruçlunun iftar etmesidir. İnsanlar ezan okudu mu yoksa okumadılar mı diye ezanı beklemez. Güneş battığı zaman oruçlunun orucu açılmıştır. Müslümanların çoğu müezzinin iki şehadet kelimesini de söylemesine kadar bekliyorlar. Bu cahilliktir. Allah’ın dininde

---

¹⁵ Bu hadisi Ahmed (2/450), Ebu Davud (2353), İbn-i Mace (1698) ve İbn-i Hibban (3503) rivayet etmişlerdir. el-Elbani Sahihu Suneni Ebi Davud (2353) da hasen olduğunu belirtmiş ve Sahihu İbni Mace (1387) de sahih olduğunu belirtmiştir.

¹⁶ Hafız (İbn-i Hacer) (Rahimehullahu Teala) “el-Feth” (4/271) şöyle der: “Tenbih: bu zamanda ortaya çıkarılan çirkin bid’atlerden (biri de) fecirden önce okunan ikinci ezanın, ramazandaki vaktin üçte biri kadarında tekrarlanması ve oruç tutmak isteyenler için yeme içmenin kesilmesine lambaların söndürülmesinin alamet kılınmasıdır. Bunu ortaya çıkara kimse şüphesiz ibadetteki ihtiyatından (tedbirinden) dolayı bunu (ihdas etmiştir). Ancak bunu insanların çok azı bilir.

Bu bid’at (böylece) bu günümüze kadar devam etmektedir. Öyle ki, imsak için fecirden önce sınırlı bir vakit yaptılar –vakitten on dakika önce-. Bu yüzden ramazanda, namaz vakitleriyle beraber imsak için de bu vakit belirleme koymaları ortaya çıkmıştır. Hatta insanların çoğunda bu vakitten sonra yemenin haram olduğu inancı ortaya çıktı. Bu ise Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)’in yoluna aykırıdır.”

Hafız (İbn-i Hacer) (Rahimehullahu Teala) bundan sonra şöyle der: “Böylece onlar –zanlarınca- vaktin temkini açısından güneşin bir miktar batmasından sonra ancak ezanın okunmasına yol açtılar (yani güneş iyice batmadan ezan okumadılar). Böylece iftarı geciktirdiler, sahurda acele ettiler ve sünnete muhalefet ettiler. Bundan dolayı onların çok azı hayır üzere, çoğunluğu ise şer üzeredir. Yardım dilenecek olan Allah’tır.

böyle bir şey yoktur. Bilakis güneş battığı zaman oruçlunun orucu açılmıştır. Nitekim Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem) öyle buyurmuştur.¹⁷

Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem) oruç açmakta acele eder birkaç taze hurma ile (orucunu açardı). Eğer yoksa birkaç kuru hurma ile (orucunu açardı). Eğer (o da) yoksa birkaç yudum su yudumlardı. Sonra akşam namazını kılardı. Bundan sonra akşam yemeğine başlardı.¹⁸

Öyleyse bu Müslümanların çoğunun gevşeklik gösterdiği unutulmuş bir sünnettir.

SAHURU GECİKTİRMEK

(Bu unutulmuş sünnetlerden) bir diğeri: Sahurun geciktirilmesidir:

---

¹⁷ Abdullah b. Evfa (Radiyallahu anhu) hadisinde geçtiği gibi, o şöyle demiştir: “Biz ramazan ayında Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem) ile birlikte bir seferde idik. Henüz güneş kaybolmamıştı. Buyurdu ki: “Ey fulan! İn ve bize sevik bulamacı hazırla.” (O kişi) dedi ki: “Ey Allah’ın Rasulü! Henüz aydınlıktır (yani hava tam kararmadı).” (Allah Rasulü) buyurdu ki: “Ey fulan! İn ve bize sevik bulamacı hazırla.” (Abdullah b. Evfa) dedi ki: “(O kişi) indi ve sevik bulamacı hazırladı, onu getirdi. Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem) (ondan) içti. Sonra eliyle (işaret ederek) buyurdu ki: “Güneş buradan kaybolduğunda ve gece buraya geldiğinde oruçlunun orucu bozulmuştur.” Bunu Buhari (1955) ve Müslim (1101) rivayet etmişlerdir. Lafızlar Müslim’in dir. Nevevi (Rahimehullahu Teala) şerhinde (4/222) der ki: “Bize sevik bulamacı hazırla (Yani “fecdeh”): O bir şeyi diğeri ile karıştırmaktır. Buradaki maksat: sevik su ile karıştırıp hareket ettirerek eşitlemektir (yani seviğin su ile karışarak bulamaç olması).

¹⁸ Bu bahis “Oruçlunun orucunu ne ile açması sünnettir” bahsinde gelecek.

- Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: **“Mü’minin sahur yemeğinin hurma ile olması ne güzeldir.”** Bunu Ebu Davud, İbn-i Hibban ve Beyhaki sahih bir senedle tahrir etmişlerdir.¹⁹

- Yine şöyle buyurmuştur: **“Bir yudum su ile dahi olsa sahur yapınız.”**²⁰

- Yine şöyle buyurmuştur: **“Sahur yemeği bereketli bir yemektir, sizden biri bir yudum su yudumlamakla dahi olsa onu terk etmesin. Şüphesiz Allah ve melekleri sahur yemeği yiyene dua ederler.”**²¹ İşte bu büyük bir gayedir. **“Şüphesiz Allah ve melekleri sahur yemeği yiyene dua ederler.”** Kim bunu kaybetmek ister ki?

- Yine Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem) ashabından birine şöyle buyurmuştur: **“Haydi mübarek yemeğe gel!”**²² Yani: (Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem) burada “ğada” “kahvaltı” kelimesiyle) sahur yemeğini (kastetmiştir).

- Yine Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: **“Sahur yemeği yiyiniz, muhakkak ki sahur yemeğinde bereket vardır.”**²³

---

¹⁹ Bu hadisi Ebu Davud (2342) ve İbn-i Hibban (3475) rivayet etmişler, el-Albani de, Sahih-i Sünen-i Ebu Davud’da (2345) sahih olduğunu belirtmiştir.

²⁰ Bu hadisi İbn-i Hibban (3476) tahrir etmiştir. El-Albani, Sahih-u Cami’u’s-Sağir’de (2946) hasen olduğunu belirtmiştir.

²¹ Bu hadisi Ahmed (10646) ve İbn-i Hibban (3467) tahrir etmişlerdir. El-Albani, , Sahihu Cami’i’s-Sağir’de (3683) hasen olduğunu belirtmiştir.

²² Bu hadisi Ahmed (4/127), Ebu Davud (2341) ve İbn-i Hibban (3465) rivayet etmişlerdir. El-Elbani, Sahihu Süneni Ebi Davud’da (2344) sahih olduğunu belirtmiştir.

²³ Bu hadisi Buhari (1923) ve Müslim (1090) rivayet etmişlerdir.

• Sahur ile ezan arasında takriben elli ayet vardır.²⁴ Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem) sahurunu geciktirir idi. Bu geciktirme o kadar ki sahur ile ezan arasında takriben elli ayet okuma miktarı (bir süre) olurdu.

Bir fayda: Şeyh Abdullah el-Bessam (Rahimehullahu Teala) “Tavdihu’l-Ahkam min Buluği’l-Meram” (3/473) kitabında: “sahur yemeğinden hasıl olan bereketler” der (ve şunları zikreder):

- Bunda dinî emre itaat vardır.
- Muhakkak ki bu yemek (sahur yemeği) oruç tutmaya, Yüce Allah’a itaat etmeye ve ibadet etmeye kuvvet kazanmak içindir.
- Muhakkak ki sahur yemeği, sahur yemeği yemeyenin aksine, oruçluya kuvvet verir ve ona oruçtan dolayı bıkkınlık gelmez. Doğrusu (oruç tutan insana), oruç ve ibadetten dolayı zaten ağır bir zorluk vardır.
- Muhakkak ki sahur yemeği, seher vaktinde uykudan uyanmış olmaya vesile olur. Öyle ki o (seher vakti) istiğfar dileme ve dua vaktidir. Ve o vakitte Rabb Celle ve Ala dünya semasına iner.
- Sabah namazının cemaatle (kılınmasına vesiledir). Öyle ki namaz kılanlar, ramazan ayında, diğer aylarda olduğundan daha fazla, sabah namazında (mescidde) bulunurlar.
- Ayı şekilde: sahur yemeği yemek, Müslim (1096) ve başkalarındaki sahih hadiste geldiği gibi Müslüman’ı ehli kitaptan ayırır: **“Bizim orucumuzla, ehli kitabın orucunu ayıran şey, sahur yemeğidir.”**

²⁴ Enes (Radyallahu anh) hadisinde geçtiği gibi: **“Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem) ve Zeyd b. Sabit (Radyallahu anh) sahur yemeği yedi. O ikisi sahur yemeğini tamamlayınca, Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem) namaza kalkardı. Ve ikisi namaz kılardı.”** Enes’e dedik ki: **“O ikisinin sahur yemeğini tamamlayıp, namaza girmeleri arasında ne kadar vardı?”** (Enes) dedi ki: **“Takriben bir kişinin elli ayet okuyacağı kadar bir süre (vardı).”** Bu hadisi Buhari (576) tahrir etmiştir.

Bu aynı şekilde insanların zayi ettiği sünnetlerdendir. Şüphesiz onlar uzun bir geceyi eğlencede (boş işlerde) ve vakitleri Allah Tebareke ve Teâla'ya isyan olan şeylerde zayi ederek sürdürüyorlar.²⁵ Sonra onlardan biri uyumadan önce sahur yemeği yiyor. Bu büyük bir hatadır. Bilakis sahur yemeği yemek Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem)'in işaret ettiği bu vakitte olur.

AYAKKABI GİYMEYE SAĞDAN²⁶ BAŞLAMAK

Bu konuda Müslümanların çoğunun ihmal ettikleri birçok sünnetler vardır. Müslümanların en hayırlısı Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem)'in sünnetlerini öğrenen ve onunla amel edendir. O (sünnetlerden biri de) şudur: ayakkabı giyerken sağdan başlamak ve çıkarırken ise soldan başlamak:

- Buhari ve Müslim, Ebu Hureyre (Radiyallahu anh)'den rivayet etmişlerdir ki (lafızlar Müslim'e aittir) Allah

---

²⁵ Gece sohbetinden (yatsıdan sonra oturup konuşmaktan) yasaklanması da bundan dolayıdır. Bu ilerde de geleceği üzere, Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)'in yoluna aykırıdır.

²⁶ “Et-Teyemmunu” yani “sağdan başlamak” (demektir). İyilik babından olan her şey de veya abdesti güzelleştirme gibi ve ayakkabı giyme, (binekten) inme, -saç tarama- eve giriş, mescide giriş, heladan çıkış ve bunun dışındaki (işlerde) olduğu gibi (sağdan başlamak) müstehaptır. Sağın üstünlüğünden dolayı genellikle kuvvette sağda hissedilir ve şer'i olarak görev verme de (sağdan başlar).

Bunların zıddında ise meşru olan sol ile başlamaktır: Pis sayılan veya pis hükmünde olan şeylerde (mesela) istinca ve helaya giriş gibi, ayakkabıyı çıkarma, mescidden çıkış ve bunun gibi (işlerde sol ile başlanır). Bakınız: Fethu'l-Bari (10/77)

Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: **“Sizden biri ayakkabı giyeceği zaman sağdan başlasın.”** Bu yüzden ayakkabı giyerken sağdan başlanır. “Çıkarırken ise soldan başlasın, o ikisini (yani sağ sol iki ayakkabıyı) giyeceğinde her ikisini de giysin veya her ikisini de çıkarsın (yani tek olarak giymesin).”²⁷ İşte bu Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem)’in sünnetlerinden bir sünnettir.

ABDESTİ MUHAFAZA ETMEK

Buda aynı şekilde ihmal ettiğimiz sünnetlerdendir: abdesti muhafaza etmek (abdestli bulunmaya devam etmek).

- Sevban (radiyallahu anh)’tan, Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: **“İstikamet üzere olunuz (ki bunun tam manada) hakkını veremeyekseniz, biliniz ki amellerinizin en hayırlısı namazdır. Mü’minden başkası abdesti muhafaza etmez.”** Bu hadisi Ahmed ve İbn-i Mace sahih bir senedle tahrir etmişlerdir.²⁸

MİSVAK KULLANMAK

Misvak; aynı şekilde insanlardan çoğunun ihmal ettiği sünnetlerdendir:

---

²⁷ Bu hadisi Buhari (5856) ve Müslim (2097) rivayet etmişlerdir. Lafızlar Müslim’in lafızlarıdır.

²⁸ Bu hadisi Hakim (339) ve İbn-i Mace (277) rivayet etmişlerdir. El-Albani, Sahihu Süneni İbni Mace’de (226) ve el-İrva’ (412) da sahih olduğunu belirtmiştir.

- Aişe (radiyallahu anha)'dan, Allah Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: **“Misvaklanmak, ağız temizler, Rabbi razı eder.”** Bu hadisi Ahmed ve Nesai sahih bir senedle tahrir etmişlerdir.²⁹
- Yine şöyle buyurmuştur: **“Eğer ümmetime meşakkat vermeyecek olsaydım, mutlaka her namaz için misvak kullanmayı onlara emrederdim.”** Muttefekun aleyh.³⁰

Her zaman misvak kullanmak müstehaptır. Bununla beraber (misvak kullanmanın) daha fazla pekiştirildiği yerler de vardır. O (yerler)den bazıları şunlardır: abdest alırken,³¹ namaz için,³² Kur'an okumak için,³³ uykudan uyanıldığında,³⁴ ağız

---

²⁹ Bu hadisi Buhari cezm siğasıyla Kitabu's-Savm'da Oruçlunun Yaş ve Kuru Misvakla Misvaklanması Babında taliken rivayet etmiştir. Ahmed Müsned'de (6/124), Nesei (5) ve İbn-i Hibban (1067) rivayet etmişlerdir. El-Albani, Sahih-i Sünen-i Nesei'de (5) sahih olduğunu belirtmiştir.

³⁰ Bu hadisi Buhari (887) ve Müslim (252) rivayet etmişlerdir. Lafızlar Müslim'e aittir.

³¹ Bu hadisi: **“Eğer ümmetime meşakkat vermeyecek olsaydım, mutlaka her namaz için misvak kullanmayı onlara emrederdim.”** Malik (1/66) ve Ahmed (9928) tahrir etmişlerdir. Ayrıca Buhari cezm siğasıyla Kitabu's-Savm'da Oruçlunun Yaş ve Kuru Misvakla Misvaklanması başlığında muallak rivayet etmiştir. Ve İbn-i Huzeyme (140) sahih olduğunu belirtmiştir.

³² Bu hadisi: **“Eğer ümmetime meşakkat vermeyecek olsaydım, mutlaka her namaz için misvak kullanmayı onlara emrederdim.”** Buhari (887) ve Müslim (252) rivayet etmişlerdir.

³³ Şeyh Salih b. Fezvan (Yüce Allah onu korusun) “Teshilu'l-İlmam bi Fihhi'l-Ahadisi min Buluği'l-Meram” da (1/109) der ki: “Kur'an okumak istendiğinde, müstehap olan, Allah Azze ve Celle'nin Kelam'ı için ve melekler (orada) hazır bulunduğu için dolayı ağzının güzel kokması ve bunun için misvak kullanılmasıdır. Çünkü Kur'an okunurken melekler hazır bulunurlar ve insanların rahatsız olduğu şeyden dolayı melekler de rahatsız olur.”

kokusunu değiştirmek için,³⁵ oruçlu veya oruçsuz olması fark etmeksizin gündüzün evvelinde veya sonunda³⁶ ve aynı şekilde

---

³⁴ Huzeyfe (radiyallahu anh) hadisinden dolayı (uykudan uyanınca misvak kullanmak müstehaptır): “Allah Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) gece (namazı) için (uykudan) kalktığında, misvakla ağzını (dişlerini) oğuştururdu.” Bu hadisi Buhari (245) ve Müslim (255) rivayet etmişlerdir.

³⁵ Ne zaman ağzın temizliğe ihtiyacı olursa, “**Misvaklanmak ağzı temizler**” hadisinden dolayı ağız kokusunu değiştirmek için (misvak kullanmak müstehaptır). Hadisin tahriri daha önce geçmişti.

Ağız (kokusunun) değişmesi şunlardan dolayı olur: yeme ve içmeyi bırakmak, kötü kokulu şeyleri yemek, aynı şekilde uzun süre susmak veya çok konuşmak.

³⁶ Şeyh (Yüce Allah onu korusun): “oruçlu veya oruçsuz olması fark etmeksizin gündüzün evvelinde veya sonunda” sözöyle ilim ehli arasında ihtilafli olan bir meseleye işaret etmektedir: O mesele şudur: Oruçlunun zevalden sonra misvak kullanmasını hükmü:

Şeyh İbn Useymın (Rahimehullahu Teala) der ki: “Racih olan, oruçlunun, zevalden öncede sonrada misvak kullanmasının sünnet olduğudur. Amir b. Rebia hadisi bunu kuvvetlendirmektedir. Ki bunu Buhari muallak olarak zikretmiştir: “Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem)’i oruçlu olduğu halde misvak kullanırken sayamayacağım veya hesaplayamayacağım kadar çok gördüm.” Daha detaylı bilgi için Şeyh (rahimehullahu Teala)’ın bu mesele hakkında ki “eř-Şerhu’l-Mumti’ (1/151)” eserine müracat ediniz.

Şeyh (Rahimehullahu Teala)’ın tercih ettiği bu görüş, İmam Ebu Hanife ve İmam Malik’in de görüşüdür. Ve yine bu görüş el-İhtiyarat (s.10) da geçtiği gibi, Şeyhulislam (rahimehullahu teala)’ın da tercih ettiği görüştür. İmam Şafi ve bir rivayete göre (İmam) Ahmed (rahimehumallahu teala)’nın da görüşüne göre ise; güzel görölmesinin aksine hoş değildir: çünkü (misvak kullandıktan sonra da ağız) kokusu devam eder.

Amir hadisine gelince: onu Buhari Kitabı’s-Savm’da Oruçlunun Yaş ve Kuru Misvakla Misvaklanması Babında temrid siğasıyla, taliken rivayet etmiştir. Ve yine bunu Ahmed (1525), Ebu Davud (2361) ve Tirmizi (721)

eve girişte (misvak kullanmak)³⁷ (misvak kullanmanın) daha çok pekiştirilen yerlerdendir.

Misvak kullanmak, Allah'ın merhamet ettikleri müstesna, kadınlarca da unutulmuş bir sünnettir. Müslüman kendisi ve ailesi için misvak almaya istekli (gayretli) olmalıdır. Ki böylece Allah Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem)'in sünnetlerinden bu önemli sünnet yaşatılır ve onunla amel edenlerin ecir (kadar bir ecir bu gayreti gösteren kimsenin) kendisi içinde olur.

İSTİHARE NAMAZI

Aynı şekilde (bu sünnette) gevşeklik gösterilen sünnetlerdendir. Bela ve mutsuzluğun çoğu bu sebepten yayılmıştır. İstihare namazı:

- Cabir (radiyallahu anh)'den, şöyle demiştir: “Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem) bize, Kur'an'dan bir sure öğretir gibi her işimizde istihareyi öğretirdi.”³⁸

---

haber vermişlerdir. Tirmizi ise hasen olduğunu belirtmiştir. El-Albani ise Daifu Ebi Davud (2364) da ve el-İrva' (68) da zayıf olduğunu belirtmiştir.

³⁷ Aişe (radiyallahu anha) hadisinden dolayı (eve girişte misvak kullanmak müstehaptır): “Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) evine girdiği zaman (işe) misvak kullanmakla başladı.” Bu hadisi Müslim (253) rivayet etmiştir.

³⁸ Bu hadisi Buhari (1166, 2386, 7390) rivayet etmiştir.

Bir nükte: Bu hadis Abdurrahman b. Ebi'l-Mevali'den o da Muhammed b. el-Munkedir'den o da Cabir'den (Allah hepsinden razı olsun) olmak üzere rivayet edilmiştir. Hafız (İbn-i Hacer) rahimehullahu teala Feth'de (yani Fethu'l-Bari 11/229) Abdurrahman b. Ebi'l-Mevali'nin hal tercemesinde şöyle

İstihare duası bilinen bir şeydir. Kişi farzın dışında iki rekat namaz kılar ve birinci rekat de Fatiha ve Kafirun surelerini okur. İkinci rekat de ise Fatiha ve İhlas surelerini okur. Namazı bitirince Allah'a hamd'u senada bulunur. Sonra istihare duasına başlar.³⁹ Şöyle der: "Allahım! Bu işim -burada istediğini/ihtiyacını söyler- benim için; senin ilminde dinim, yaşantım ve işimin sonu hakkında hayırlı ise onu bana takdir et, kolaylaştır ve bereketli kıl. Bu işim -burada istediğini/ihtiyacını söyler bir yolculuk veya dünya işlerinden herhangi bir iş olması fark etmez; çünkü nas geneldir, şöyle buyruluyor "Bize, Kur'an'dan bir sure öğretir gibi her işimizde istihareyi öğretirdi" ve yine ihtiyacını söyler – senin ilminde benim için; dinim, yaşantım ve işimin sonu hakkında şerli ise onu benden, beni de

---

der: "İbn-i Adıyy "el-Kamil" de ondan bahsederek şöyle der: "O, Muhammed b. Munkedir'den istihare hadisini rivayet etmiştir. Ondan başka bunu rivayet eden kimse yoktur. Ve o münkerdir (Buhari'den başkası nezdinde hadisi münkerdir). Medine ehli galat bir hadis olduğunda: "İbn-u'l-Munkedir, Cabir'den" derler. Tıpkı Basra ehlinin "Sabit, Enes'ten" dedikleri gibi. O ikisini eleştirmişlerdir. Şeyhimiz "Şerhu't-Tirmizi" de bu sözü anlamamış ve şöyle demiştir: "Bununla murad edileni anlamadım. Çünkü İbn-i Munkedir ve Sabit üzerlerinde ittifak edilmiş iki "sika"dır. Ben derim ki: Benim anladığım, onların muradı hal tercemesi alanında ki şöhret ve çokluktan dolayı alay ve latifedir.

³⁹ Bahsedilen bu dua Cabir radiyallahu anh hadisinde zikredilmiştir. Lafızları şöyledir: "Allahım! İlmine başvurarak senden hayır isterim. Kudretine dayanarak senden güç isterim. Senden, yüce ihsanını isterim. Sen güç yetirirsin, ben güç yetiremem. Sen bilirsin, ben bilmem. Sen bilinmeyenleri en iyi bilersin. Allahım! Bu işi -burada istediğini/ihtiyacını söyler- benim için; dinimde, yaşantımda ve işimin sonunda –veya şöyle der: bu günüm veya geleceğim için- hayırlı biliyorsan onu bana takdir et..." Şehy (Yüce Allah onu korusun) bu duayı sonuna kadar zikretmektedir.

ondan uzaklaştır. Ve benim için nerede olursa hayrı takdir et. Sonra beni ondan razı kıl” (der).

Öyleyse kişi iki rekat istihare (namazı) ve duası ile gelir, ihtiyacını söyler ve işine koyulur. Çünkü Allah Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştır: “Sizden biri bir iş yapmaya niyet ettiğinde..” (Bu iş) İnsanların çoğunun zannettiğı gibi değildir. (İnsanların çoğı) bu (namaz ve duayı) yaptıktan sonra uyur, sonra rüya görür veya kendisi hakkında istihare yapması için doğruluğı hususunda inandığı kimseye gider. Böylece şeytan rüyasında onunla oynar ve ona hikayeler anlatarak sabahlatır. Bunların hiçbirisi Allah Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem)’in sünnetinden değildir.⁴⁰

İnsan bilmelidir ki, işinde istişare edip, Allah Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem)’in (öğrettiğı) istihare (şekli) ile Allah Tebbareke ve Teala’ya istihare ettiğı işlerden bir işte kararlı olduğı zaman, yaptığı bu istişare ve istihare adem oğlunun mutluluğundandır. Çünkü o işini Allah Tebbareke ve Teâla’ya istihare etmiş olarak yapar. Eğer yapılabilir bulursa yapar, eğer sıkıntılı bulursa vaz geçer.⁴¹

---

⁴⁰ Bunun gibi insanların çoğunun yaptığı istihare namazını tekrarlamak da sünnetten değildir. Onlar Enes Radiyallahu anı hadisini delil getirirler: “Bir işe niyet ettiğinde yedi kere Rabbine istiharede bulun (yani hayırlısını göstermesini iste).” Hafız Rahimehullahu Teala el-Feth’de (11/233) der ki: “Bu eğer sabit olsaydı itimad edilirdi. Fakat senedi gerçekten zayıftır.” İstihare namazı bir iş için, bir kere olur. Allah en iyisini bilendir.

⁴¹ Kişi Allah subhanehu’ya istihare etmesinden sonra yakinen bilsin ki, hayrın tamamı Yüce Allah’ın ona takdir ettiğı şeydedir. Bu istiharenin faydalarındandır. (Böylece istihare yapmak) her hal üzere Müslüman’ın kalbini mütmain kılar.

BİR AVUÇLA MAZMAZA VE İSTİNŞAK YAPMAK

Aynı şekilde bir tek avuçla mazmaza ve istinşak da kaybettiğimiz sünnetlerdendir:

- Abdullah b. Zeyd radiyallahu anh'den; **“Allah Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) bir avuçla mazmaza ve istinşak yapardı. Bunu üç kere yapardı.”** Bu hadisi Buhari ve Müslim tahrir etmişlerdir.⁴²

Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) bir avuçla mazmaza ve istinşak yapardı.

UYKUDAN ÖNCE ABDEST ALMAK VE SAĞ YANI ÜZERE UYUMAK

Yine aynı şekilde kaybettiğimiz sünnetlerdendir. Bu sünnetin kaybolması sebebiyle aynı şekilde uyku ve rüya işlerinde büyük bir eksiklik ortaya çıkmıştır. Uykudan önce abdest alma ve sağ yanı üzere uyuma:

Bera' b. Azib Radiyallahu anh'den, şöyle demiştir: Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu: **“Yatağına geldiğinde namaz abdestin gibi abdest al, sonra sağ yanın üzerine uzan ve şöyle de;**

---

⁴² Bu hadisi Buhari (191) ve Müslim (235) rivayet etmişlerdir.

اَللّٰهُمَّ اَسَلَمْتُ نَفْسِيْ اِلَيْكَ، وَفَوَّضْتُ اَمْرِيْ اِلَيْكَ وَوَجَّهْتُ وَجْهِيْ
اِلَيْكَ وَابْجَأْتُ ظَهْرِيْ اِلَيْكَ، رَغْبَةً وَرَهْبَةً اِلَيْكَ لَا مَلْجَا وَلَا مَنَاجَا مِنْكَ
اِلَّا اِلَيْكَ، اَمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِيْ اُنْزِلْتَ وَبِنَبِيِّكَ الَّذِيْ اُرْسَلْتَ

“Allahım! Kendimi sana teslim ettim, işimi sana havale ettim ve yüzümü sana çevirdim. Senden ümit ederek ve korkarak sana sığındım -(sırtımı sana dayadım)-. Sığınmak ve sakınmak ancak sana yönelmekle olur. Senin (azap ve) ikâbından kurtuluş için tek sığınak ve kurtarıcı sensin. İlâhî! İndirdiğin Kitaba ve gönderdiğin Peygambere iman ettim.” Bunları sözlerinin sonu yap. Bu hadis “muttefekun aleyh”dir.⁴³

Bu yüzden kişi uyumak istediğinde, abdest alır, sonra sağ yanı üzerine⁴⁴ uzanır ve (bu duayı okumaya) başlar, daha sonra (başka tarafa) dönmesinde sakınca yoktur. Sağdan sola dönmesinde veya sırtı üzere uzanmasında da bir sakınca

⁴³ Bu hadisi Buhari (247) ve Müslim (2710) rivayet etmişlerdir.

⁴⁴ Hafız Rahimehullah el-Feth (11/137) de der ki: Bir çok faydasından dolayı sağa (uzanmak) tercih edilmiştir. O faydalardan bazıları şunlardır:

- Bu (şekil yatış), uykudan uyanmayı hızlandırır.
- Kalp, sağ yan ile ilişkilidir. –çünkü kalp sol yandadır, sağ yana uzanıp uyunduğunda kalp asılı kalır.- böylece uykuda ağırlık olmaz.
- Doktorlar bu şekil (yatışın) bedeni düzene koyduğunu belirtmişlerdir. Derler ki: Bir saat sağ yan üzerine yatarak başlanır, sonra sola dönülür. Çünkü birincisi (sağa yatış) yemeğin (mideye tam olarak) inmesine sebeptir. Sol yan üzere uyumak ise, karaciğer mideyi kapladığından dolayı sindirime (yararlı olur).

yoktur.⁴⁵ Fakat karnı üzerine (yani yüzükoyun) uyumaz. Çünkü o (karnı üzere yatış) Allah Tebareke ve Teâla'nın hoşlanmadığı bir uyuma (şeklidir). Çünkü Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve

---

⁴⁵ Sahihh-i Müslim'de (2099), Cabir Radiyallahu anh'den gelen hadiste: "Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem) bir kimsenin sırt üstü yatıp, bir bacağı diğer bacağı üzerine koymasını nehyetti". Müslim bu hadis için "Sırt üstü yatıp, bacak bacak üstüne koymanın nehyi" diye bir bab açmış ve bu başlık altında hadisleri nakletmiştir. Ve ardından da "Sırt üstü yatıp, bacak bacak üstüne koymanın mübahlığı" babını getirmiştir. Ve bu babda Abbad b. Temim'in amcasından (rivayet ettiği) hadisi nakletmiştir: ki o (Abbad'ın amcası) Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem)'i mescidde bir bacağı diğer bacağı üzerine koymuş, sırt üstü yatarken görmüş."

Nevevi Rahimehullahu Teala, (Müslim) Şerhinde (7/79) bu babda nakledilen hadislerin cem' edilmesi hakkında şöyle der: "Alimler demişlerdir ki: bir bacağı diğer bacak üzerine koyup, sırt üstü yatmaktan nehy hadisleri, avret mahallinin açılması veya oradan bir şey gözükmesi haline hamledilir. Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem)'in fiiline gelince, (onun hali, avret mahallinden) bir şey gözükmeyecek bir şekilde idi. Bir kimsenin karşısında avret mahallinden bir şey gözükecek bir durumda olduğu zaman, sırt üstü yatılmaz, caiz değildir. Bunun dışında (sırt üstü yatmakta) sakınca yoktur.

Bir fayda: Kadı İyad Rahimehullahu Teala şöyle der: "Belki o (Sallallahu aleyhi ve sellem) bunu –yani; daha önce geçtiği hal üzere mescidde sırt üstü yatmasını– zarurettten veya yorgunluktan kaynaklanan bir ihtiyacından dolayı veya rahatlamak isteği ile veya buna benzer nedenlerden yapmıştır. Ancak bilinmelidir ki onun meclislerde oturuşu bunun aksine idi. O bilakis bağdaş kurarak veya dizlerini göğsüne çekerek oturur idi. Ve onun oturuşu genellikle böyle idi. Veya dizlerini karnına çekip, elleriyle ayaklarını sararak oturur idi. Yahut dizlerini dikerek uyluklarının üzerine oturur ve bunlara benzer vakar ve tevazu oturushlarıyla (oturur idi). Muhtemeldir ki o bunu (mescidde bacağı bacağı üzerine koyup sırt üstü yatmasını), yasaklanan şey hakkında caizliği beyan için yapmıştır. Bakınız: Şerhu'n-Nevevi (7/79).

sellem) ondan (karnı üzere yatmaktan) nehyetmiştir.⁴⁶ Fakat Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)’in sünneti ile başlar, varid olan (sünnetteki diğer) uyku zikirlerinden sonra ve bu dua ile söylediklerini sonlandırır (yani bu duayı uyumadan önceki son sözleri yapar).

NAMAZDAN ÖNCE İFTARI HAFİF TUTMAK

Yine unutulmuş sünnetlerden biri de akşam namazından (önce) oruçlunun iftarı hafif tutmasıdır. (Akşam namazından önce iftarı hafif tutar) daha sonra yatsı namazından sonra yer.

- Enes b. Malik Radiyallahu anh’den, o şöyle demiştir: **“Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem) (akşam) namazını kılmadan önce birkaç taze hurma ile iftar ederdi. Eğer taze hurma olmazsa, birkaç kuru hurma ile iftar ederdi. Eğer kuru hurma da olmazsa, birkaç yudum su**

---

⁴⁶ Bu (nehiy) Tahfete’l-Gifari Radiyallahu anh hadisinde nakledilmiştir. Ki o ashabu’s-Suffe’denir, şöyle demiştir: “Ben gecenin sonunda mescidde uyuyorken bana biri geldi ve ben karnım üzere uyuyordum idim. Ayağıyla beni dürttü. Ve şöyle dedi: “Kalk, bu Allah’ın buğzettiği bir yatıştır.” Başımı kaldırdım (baktım ki), Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem) başımda duruyor.” Bu hadisi Buhari Edebu’l-Mufred’de (1187) rivayet etmiştir. El-Albani, Sahihu Edebi’l-Mufred’de (909) sahih olduğunu belirtmiştir. İbn-i Mace’de (3724) Ebu Zer el-Gifari Radiyallahu anh’den (nakletmektedir) o şöyle demiştir: “Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem) bana uğradı. Ben karnım üzere yatıyordum. Ayağı ile beni dürttü ve şöyle buyurdu: **“Ey Cunejdib! Muhakkak ki bu, cehennem ehlinin yatışıdır.”** El-Albani (3017) sahih olduğunu belirtmiştir. “Beni dürttü” yani: ayağı ile bana vurdu, hareket ettirdi manasında.

yudumlayarak iftar ederdi.” Bu hadisi Ahmed, Tirmizi ve Ebu Davud tahrir etmişlerdir.⁴⁷

ŞÜKÜR SECDESİ

Yeni bir nimete kavuşunca veya bir belanın definde şükür secdesi yapmak, Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem)’in sünnetlerindendir. Şükür secdesi, şükür namazı değildir. Şükür secdesi, herhangi bir vakitte müstakil olarak tek bir secdedir.

---

⁴⁷ Bu hadisi Ebu Davud (2353), Hakim (1576) ve Tirmizi (696) tahrir etmişler, Tirmizi “hasen garib” demiştir. El-Albani ise, İrva’ (922), Sahihu Ebi Davud (2356) ve Sahihu Tirmizi’de (696) sahih olduğunu belirtmiştir.

Bir fayda: İbn-i Kayyim Rahimehullahu Teala Za’dü’l-Mead’da (2/48) şöyle der: “Bu, (Allah Rasulü) Sallallahu aleyhi ve sellem’in ümmetine olan, şefkat ve nasihatının kemalindendir. Şüphesiz ihsan edilen (güzel) huy boş mideyle beraber (ibadetin) kabulüne sevk eden hoş bir şeydir. Onunla dinçlik kazanılır. Onların azığı, katığı ve taze meyvesi o dur.”

Şeyh Abdullah el-Bessam Rahimehullahu Teala “Tevdihu’l-Ahkam min Buluğ’i’l-Meram” (3/477) kitabında Doktor Sabri el-Kabbani’den naklederek şöyle der: “Hurma, şeker çeşitleri bakımından zengindir. O kendilerine kuvvet vermek için doğruca kana ve kaslara dağılır. Tıp, Allah Rasulü Sallallahu aleyhi ve sellem’in oruç ve iftar hakkındaki sünnetinin ne derece sıhhatli olduğunu ispatlamıştır. Oruçlu bedeninde depoladığı şekerin hepsini harcar ve kandaki şeker oranı normal derecesinden aşağı düşer. Bu oruçlunun kendisini zayıf ve tembelle hissetmesine, gözlerinde kaymalar meydana gelmesine neden olur. Bundan dolayı iftar saatinde kuvvetini süratli bir şekilde geri kazanması için bedenlerimize bol miktarda şeker almamız zaruridir. Yazar (Allah onu affetsin) der ki: Bu hadisin benzeri eşsiz ilimlerden ve mü’minin kalbini ferahlatan şeylerden aziz Kitab’ın ve pak sünnetin naslarından pek çoğunda bulunmaktadır. Çünkü o (naslar) Hakim ve Habir olan (Allah)’tan inmedir.

• Ebi Bekre Radiyallahu anh'den, (nakledilmiştir ki): **“Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem), onu sevindiren bir olay kendisine ulaşınca, Allah için secdeye kapanır, Yüce Allah’a şükrederdi.”** Bu hadis “hasen”dir. Bu hadisi Ebu Davud, Tirmizi ve İbn-i Mace tahrir etmişlerdir.⁴⁸

---

⁴⁸ Bu hadisi Ebu Davud (2774), Tirmizi (1578) ve İbn-i Mace (1414) rivayet etmişlerdir. El- Albani, Sahih-u Ebu Davud (2774) ve İrva’ (474) da sahih olduğunu belirtmiştir.

Bir fayda: Avamdan bazı cahillerin yaptığı, farzı tamamladıktan sonra şükür secdesi için vakit tahsisi sünnetten değildir. (onlar) namazlarını bitirip, kalkacağı sırada Allah için secdeye kapanır. Ve bunu yapan kimseler çoğunlukla, secdeyi iki kere tekrar ederler. yaptıkları bu iş çok sakıncalıdır. (Bazı sakıncaları) şunlardır:

Birincisi: Secdenin, hiçbir delil olmaksızın bu vakte tayin edilmesi bid’attir.

İkincisi: Eğer bununla şükür secdesi kastediliyorsa, secdenin tekrar edilmesi sünnetten değildir. Bilakis şükür secdesi, tek bir secdedir.

Üçüncüsü: Şükür secdesi her vakitte yapılmaz. Bilakis kul için yeni bir nimete kavuşma veya ondan bir belanın def edilmesi anında yapılır. Eğer denilirse ki: “Müslüman daima Allah’ın nimetleri ile karşılaşmaktadır.” (Buna cevaben) denilir ki: Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)’in her vakitte şükür secdesi yaptığı sabit olmamıştır. Zikredilen hadiste geçtiği üzere o bunu kendisini sevindiren bir olay ona ulaşınca yapardı. Ve yine: bu işten dolayı bir sorumluluk güç yetmeyecek bir şeyle sorumlu tutulma olur, çünkü Müslüman her hali üzere Yüce Allah’ın nimetlerinden ayrılmaz. Öyle ki kulların göğüslerinde alıp verdikleri nefesleri Yüce Allah’ın onlara bahşettiği en büyük nimetlerinden biridir. Bu yüzden her nimet için şükür secdesi meşru değildir. Allah en iyisini bilir.

Dördüncüsü: Eğer bununla şükür secdesini kastetmiyor, bilakis ibadet secdesini kastediyorlarsa, bu daha büyük bir bid’attir. Çünkü müstakil secdeyle Yüce Allah’a ibadet etmeyiz. Kendisiyle Yüce Allah’a ibadet ettiğimiz secde: ya namaz secdesi, ya tilavet secdesi yahut şükür secdesidir. Bunların üzerine ziyade olunmaz. İbadetler tevkifidir. Burada asıl olan

ERKENDEN UYUMAK VE UYKUSUZ KALMAMAK

Aynı şekilde geceyi uykusuz geçirmeyi terk etmekle beraber erkenden uyumak da sünnetlerdendir. Bunlar Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem)'in sünnetlerindendir. Ancak bu (uykusuz kalmada) ilim müzakeresi veya hasta tedavisi gibi buna benzer bir maslahat olduğu zaman muteberdir.

- Sahiheynde sabit olmuştur ki, Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem) yatsı namazından önce uyumaktan ve yatsı namazından sonra (oturup) konuşmaktan hoşlanmazdı.⁴⁹

(Allah Rasulü) Sallallahu aleyhi ve sellem yatsı namazından önce uyumaktan hoşlanmazdı. İnsan uyumadan önce Rabbi Tebareke ve Tealanın farz kıldığı namazı kılar. Yatsı namazından sonra konuşmak (yani) yatsı namazından sonra ki gece konuşmaları, bazı durumlar⁵⁰ müstesna hoş

(namaz secdesi, tilavet secdesi yahut şükür secdesi dışındaki herhangi bir secdenin) yasak olmasıdır. Aynı şekilde bu vakti (şükür secdesi vaktini) tilavet secdesi için tahsis etmekte sünnetten değildir. Bilakis tilavet secdesi, secde ayetini okuduktan sonra meşrudur. Allah en iyisini bilir.

⁴⁹ Bu hadisi Buhari (568) rivayet etmiştir.

⁵⁰ İlim ehlinin bu hoş olmayan hallerden istisna ettikleri hallerden bazıları şunlardır:

İlmi müzakereler hususundaki gece sohbetleri, Buhari Rahimehullahu Teala “Sahih”inde (bu hususta) “Yatsı namazından sonra fıkıh (ilim) ve diğer hayırlı işler hususunda gece sohbetleri yapmak babı” diye bir bab açmış ve orada iki hadis nakletmiştir:

Birincisi: (600) Enes Radiyallahu anh hadisi, o şöyle demiştir: “Bir gece Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)’e baktık –yani onu bekledik- öyle ki nerdeyse gece yarısı oldu. Geldi bize namaz kıldırdı. Sonra bize hitabederek,

değildir. Ancak Yüce Allah'ın merhamet ettikleri müstesna, insanlar Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)'in bu emri hakkındaki sünnetinden tam bir gaflet içerisinde. Bundan dolayı onları çoğu zaman ihmalkâr bulursun. Onların ömürleri (bu gafletleri üzere geçerek) zayi olur ve (geceleri böyle

---

şöyle buyurdular: **“Dikkat ediniz, muhakkak ki insanlar namaz kılmışlar sonra uyumuşlardır. Siz ise namazı beklediğiniz müddetçe namaz içinde devam etmektesiniz.”**

İkincisi: (601) Abdullah b. Umer Radiyallahu anhuma hadisi, o şöyle demiştir: “Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem) ömrünün sonlarında kıldırıldığı bir yatsı namazında, selam verince, ayağa kalktı ve şöyle buyurdu: **“Bu gecenizi görüyor musunuz, muhakkak ki yüzün (yani bu geceden sonra geçecek yüz yılın) başında bugün yeryüzünde olan hiçbir kimse kalmayacaktır.”** Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem) insanlara bir şeyler öğretmek için veya buna benzer durumlar olması müstesna yatsı namazından sonra oturup konuşmaktan hoşlanmazdı.

Misafirle veya ailece oturup gece sohbeti yapmak: Buhari Rahimehullahu Teala bu ünvanla bir bab açmış ve orada Ebu Bekr Radiyallahu anh'dan uzunca bir hadis zikretmiştir. Hafız (İbn-i Hacer) Rahimehullahu Teala Şerhinde (Fethu'l-Barî'de) (2/100) şöyle der: “Buhari bu babı, derecesinin hayır olarak isimlendirilmesinden daha düşük olmasından dolayı “Fıkıh (ilim) ve diğer hayırlı işler hususunda gece sohbeti yapmak babı”ndan ayırmıştır. Çünkü hayır (kelimesi) sadece taatler için (kullanılır), taatlerden başka şeyler için kullanılmaz. Gece sohbetlerinin bu çeşidi misafirliğin ve emredilen akraba ziyaretinin dışındadır. Bu yüzden (misafirle veya ailece oturup gece sohbeti yapmak), başlığına ihtiyaç duyulmadığından dolayı, caiz olan gece sohbetlerine veya mübahlığı ve mendubluğu arasında tereddüt edilen gece sohbetlerine dahil edilmiştir. Bu babda zikredilen Abdurrahman b. Ebi Bekr hadisinin delil getirilen yönü: Ebu Bekr yatsı namazından sonra evinin işleriyle meşgul olmasıdır. Misafirlerin gelip gelmediğini sorar ve buna benzer ev işleriyle meşgul olurdu. İşte bunların hepsi gece sohbetleri manasındadır. Çünkü gece sohbetleri karşılıklı konuşmaları, güzel davranışları ve azarlamaları kapsar.

geçirdikleri için) güçleri tükenir. Sonra hiç birisi sabah namazına kalkamaz. Sonra hepsi durgun ve cansız bir halde gündüze çıkar. Tüm bunlar Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)'in sünnetine muhalefet etmeleri nedeniyle. Çünkü eğer erkenden uyunursa ve geceyi uykusuz geçirme terk edilirse, seher vaktinde kalkılır ve o zaman Allah'ın (o kişinin) kılmasını takdir ettiği kadar namaz kılar, istiğfarda bulunmaya ve zikirlerle başlar. Böylece dinçliği tazelenir ve Allah'ın sevdiği ve razı olduğu şekilde farzı eda etmekle (ameline) devam eder.⁵¹

MÜEZZİNİ (EZAN LAFIZLARINDA) TAKİP ETMEK VE (EZAN) BİTİNCE DUA ETMEK

Bu da yine birçok müslümanın terk ettiği sünnetlerdendir. Öyle ki, ilim talebelerinin çoğu dahi bu sünneti terk etti ve önemsemez oldu. Onları müezzin ezan okuduğu esnada konuşurken bulursun, müezzinle beraber onu (ezan lafızlarında) takip etmeyi önemsemezler. Oysa ki, hiç şüphesiz müezzini (ezan lafızlarında) takip etmek Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)'in sünnetlerindendir.

Abdullah b. Amr Radiyallahu anhuma'dan, o, Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)'i şöyle buyururken işitmiştir: **“Müezzini işittiğiniz zaman, onun dediklerinin aynısını sizde söyleyin. Sonra bana salat getirin.”** -

---

⁵¹ Bundan dolayı yatsı namazından sonra oturup konuşmak kerih görülmüştür. Hafız (İbn-i Hacer) Rahimehullahu Teala el-Feth'de (Fethu'l-Bari'de) (2/66) şöyle der: “Denilir ki: Bunda ki hikmet, gece namazının terkine sebep olmasından dolayıdır. Veya konuşmaya dalıp aşırı gidilmesinden dolayıdır. Sonra (konuşma da böyle aşırı gidilince) uykuya dalınır ve sabah namazının vakti çıkıp gider.

Sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem- **“Şüphesiz kim bana bir salat getirirse, Allah ona on salat getirir.”** -Sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem- **“Sonra Allah’tan benim için vesileyi isteyin ki o (vesileh) cennette bir evdir. O ancak Allah’ın kullarından tek bir kula nasip olur ve o kişinin ben olmamı umuyorum. Kim Allah’tan benim için vesileyi isterse, şefaetim ona vacip olur.”** Bu hadisi Müslim Sahih’inde tahrir etmiştir.⁵²

Allah’ın merhamet ettiği kimseler müstesna, bu sünnet de terk edilmiştir. Ne müezzin (ezan lafızlarında) takip ediliyor, ne de Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem)’in belirttiği dua ile dua ediliyor.⁵³ İnsanın bu zikri söylediğinde elde edeceği,

---

⁵² Bu hadisi Müslim (384) ve Buhari, Ebu Said el-Hudri Radiyallahu anh hadisinin (611) evvelinde rivayet etmişlerdir. Buhari’nin rivayeti Müslim (383)’te dir.

⁵³ Ezandan sonra müstehap olan bu dua şekli Buhari’de (614) Cabir radiyallahu anh hadisinde nakledilmiştir. Allah Rasulü (sallallahu aleyhi ve selem) şöyle buyurmuştur: **“Her kim ezanı işittiği vakit: “Bu eksiksiz davetin ve kılınacak olan namazın Rabbi olan Allahım! Muhammed’e vesileyi ve fazileti ihsan eyle. Ve onu va’dettiğin Makam-ı Mahmud’a ulaştır” derse, kıyamet günü şefaetim ona vacip olur.”**

Ezandan sonra söylenecek diğer bir zikir de, Müslim’de (386) Sa’d b. Ebi Vakkas radiyallahu anh’dan gelen hadiste, Allah Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: “Her kim, müezzini işittiği zaman:

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبًّا،
وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا

“Şehadet ederim ki Allah’tan başka ilah yoktur. O tektir ve ortağı yoktur. Ve yine şehadet ederim ki Muhammed O’nun kulu ve Rasulüdür. Rab

Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)'in göstermiş olduğu bu hayrı elde etmeye gayret gösterilmiyor. (Kişi) müezzini (ezan lafızlarında) takip edip (yani peşi sıra ezan lafızlarını tekrar edip), Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)'e salat (salavat) getirip ve (Allah'tan) onun için vesileyi istemelidir, ta ki (Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)'in) şefaati kendisi için vacip olsun.

ÜÇ KERE İZİN İSTEMEK VE BUNU AŞMAMAK

Üç kere izin isteme de aynı şekilde terk edilmiş sünnetlerdendir. Bu herkes tarafından terk edilmiş bir sünnettir. (Bu gün) bunu uygulayan bir kimseden bahsetmek (neredeyse) mümkün değildir. Eğer üç kere izin istemişsin ve sana izin verilmemişse, sana düşen Allah Tebareke ve Teala'nın emri gereği geri dönmendir. İşte Allah böyle emretmiştir.

İzin istemek üç keredir. İzin isteme meselesindeki ısrarcılığa gelince, bu Allah'ın dininden değildir. Allah Rasulü (Sallallahu aleyhi ve sellem)'in sünnetinden de değildir. İnsanların çoğu randevusuz gelindiği zaman kızarlar ve (randevusuz gelen) kişiye (evlerine (yanlarına) girmesi için) izin vermezler. Tıpkı insanların menfaatleri karşılanmadığı zaman kızdıkları gibi. Onlar sanki hiçbir işleri yok gibidir. Dilediği kimseye dilediği vakit gelir. Nasıl kolayına gelirse dilediği zaman (öylece gelir). Bunu kendinden de bilirsin. Bu acayip bir iştir. Bu büyük delile, direnen kişi hakkında, alemlerin Rabbi olan Allah şu büyük emri zikretmiştir: **“Eğer size, “Geri dönün” denirse, hemen dönün. Çünkü bu, sizin için daha nezih bir**

---

olarak Allah'tan, Peygamber olarak Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem)'den, din olarak İslam'dan razı oldum.” derse günahları bağışlanır.

davranıştır. Allah, yaptıklarınızı hakkıyla bilendir.” (Nur:28)
Yani: Sen kapıyı çalarsın, üç kere izin istersin, eğer sana izin verilirse (ne ala), aksi halde geri dönersin. Sana “dön” denildiği zaman ise (zaten) bu şekilde yaparsın (yani geri dönersin). Yani: onun çağrısına karşılık verilmesi mümkündür. Yani: falana gidersin, dersin ki “Ey Falan! (evde misin? Müsait misin? vs.”. Seni işitince sana derki: “Dön (yani müsait değilim)”. Sana düşen geri dönmektir. Allah Tebareke ve Teala şu ayetle sana bunu emretmiştir: **“Eğer size, “Geri dönün” denilirse, hemen dönün. Çünkü bu, sizin için daha nezih bir davranıştır. Allah, yaptıklarınızı hakkıyla bilendir.”** (Nur:28)

Peygamber (sallallahu aleyhi ve selem) de şöyle buyurmuştur: **“İzin istemek üç keredir. Eğer sana izin verilirse (ne ala girersin). Aksi halde dönersin.”** Bu hadisi Buhari ve Müslim Ebu Said el-Hudri Radiyallahu anh'den o da Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem)'den olmak üzere tahrir etmişlerdir.⁵⁴

---

⁵⁴ Bu lafız Müslim'e (2153) aittir. Bu hadise ait bir kıssa vardır. Ebu Said el-Hudri Radiyallahu anh şöyle demiştir: “Ensar'ın meclislerinden bir mecliste idim. O sıra Ebu Musa geldi, sanki korkmuş gibiydi. Dedi ki: “Umer'den (yanına girmek için) üç kere izin istedim, bana izin verilmedi, bende geri döndüm. Bana dedi ki: “Seni (beklemekten) ne engelledi?” Dedim ki: Üç kere izin istedim, bana izin verilmedi, ben de geri döndüm. (Çünkü) Allah Rasulü Sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Sizden biri üç kere izin istediğinde, ona izin verilmezse, hemen geri dönsün.”** (Umer) dedi ki: “Vallahi! Bunun delilini mutlaka getireceksin.” (Şimdi) sizden bunu Peygamber Sallallahu aleyhi ve sellem'den işiten kimse var mı?” Ubeyy b. Ka'b dedi ki: “Vallahi! Senin birlikte bu topluluğun en küçüğü bu (şahitliği) yerine getirir. O topluluğun en küçüğü ben idim. Onunla beraber kalkıp (gittim). Umer'e, Peygamber Sallallahu aleyhi ve sellem'in o şekilde

Dünyada bu sünneti, Allah'ın emri ve Allah Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem)'in emri olduğu halde, kendisiyle beraber tatbik ettiğinde bunu hüsnü kabul ile kabul edebilen bir kimseyi tanıyor musun? Çünkü insanların menfaatleri tıpkı senin menfaatlerin gibidir. Ve yine insanların halleri de tıpkı senin hallerin gibidir. Belki bazen bir insana gittiğinde, eğer o sana çıkarsa orada bir müşkülât olur örneğin, onunla ailesi arasında. Eğer sana şaşırır ve çıkarsa, ihtimal ki bundan dolayı ayrılma söz konusu olur, belki de büyük bir karışıklık meydana gelir. Bundan dolayı sana “dön” denildiği zaman, tıpkı Allah Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem)'in emrettiği şekilde hemen geri dön. Ve tıpkı Peygamberinin (sallallahu aleyhi ve sellem) emrettiği gibi üç kere izin iste ve onun zikrettiği bu sayıyı artırma. Bu yüzden bu terk edilmiş bir sünnettir.

YATARKEN YATAĞI ELBİSENİN KENARI İLE SİLMEK

Yatarken yatağı elbisenin kenarı ile silmek sünneti de aynı şekilde terk edilmiş sünnetlerdendir:

- Ebu Hureyre radiyallahu anh'den, Allah Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: **“Sizden biri yatağına gireceği zaman, izarının içini (yani: kenarını)**

---

buyurduğunu haber verdim.” Bu hadisi Buhari (6245, 2062) rivayet etmiştir. Lafızları (6245)'e aittir. Umer dedi ki: “Allah Rasulü Sallallahu aleyhi ve sellem'in emirlerinden bana gizli kalan mı oldu? (Demek ki) çarşılarda alış veriş yapmak, yani ticaret beni meşgul etti.” Malik'in Muvatta'sında (1520) şöyledir: Umer b. Hattab, Ebu Musa'ya dedi ki: İyi bil ki, ben seni itham etmedim. Fakat ben, insanların Allah Rasulü Sallallahu aleyhi ve sellem hakkında yalan uydurmalarından korktum.

tutsun. Onunla yatağını silksin. Ve Allah'ın adını ansın. Çünkü kendisinden sonra yatağının üzerinde yerine neyin (hangi mahlûkun) geçtiğini bilemez. Yatmak istediği zaman sağ yanını üzerine yatsın ve şöyle desin:

سبحنك اللهم ربی, بك وضعت جنبي وبك ارفعه, ان امسكت
نفسی فاغفرها, و ان ارسلتها فاحفظها بما تحفظ به عبادك
الصالحين

“Allahım! Seni bütün noksanlıklardan tenzih ederim. Rabbim! Yanımı senin (ismin)le koydum ve senin (ismin)le kaldırırim. Eğer ruhumu tutarsan onu bağışla, eğer onu bırakırsan salih kullarını koruduğun gibi koru.” Bunu Müslim tahrir etmiştir.⁵⁵

İnsanlar, Allah Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem)'in hayat nizamını, ne cevvalığının ne de sakinliğinin neye (nasıl) olduğunu bilmiyorlar. Ancak sana düşen bu hususta ki özelliği ve sana gösterilenin en iyisini yerine getirmektir. Allah Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem)'in hali nasıldı diye öğrenmek için bu emirleri araştıranlar muvaffak olurlar. Öğrendikleri zaman da onunla amel ederler. Ve amel ettiklerinde, Allah Tebareke ve Teâla onları hesaplayamayacakları derecede bir hayra ulaştırır. (Mücerreden, sünnetini tatbik etmeksizin) Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem)'in sevgisini iddia edenlere gelince, onlar da onun hayat nizamını bilmiyorlar, o nasıl yaşıyordu

---

⁵⁵ Bu hadis muttefekun aleyh dir. Bunu Buhari (6320) ve Müslim (2714) rivayet etmişlerdir.

bilmiyorlar. Bundan dolayı bu (iddiaların) çoğu gözden geçirilmeye muhtaç yalan bir iddiadır.

Bunda senin için büyük bir yarar vardır. Çünkü Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem): uyumak istediğin zaman, izarının kenarını, elbisenin kenarını alıp, onunla yatağını silkmeni ve Allah'ın adını anmanı **“Çünkü kendisinden sonra yatağının üzerinde yerine neyin (hangi mahlûkun) geçtiğini bilemez”** buyurmuştur. Her kim yatağına geldiğinde bir şey bulursa, o şeyin uyuduğun zaman sana zarar vermesi mümkündür. Fakat Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) yaşantını düzgün kılacak şeyleri sana göstermiştir. Bununla beraber bu emir, bu zikri Allah Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem)'in sana gösterdiği şekilde ve Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem)'in emrine uymak için yaptığında Allah'ın sana ihsan ettiği büyük hayırlardandır.

İNSANIN KENDİNE VE AİLESİNE RUKYE YAPMASI

İnsanın kendine ve ailesine rukye yapması da aynı şekilde terk edilmiş sünnetlerdendir: Aişe radiyallahu anha'dan: “Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) vefat ettiği hastalığında muavvizat ile, (yani) İhlas suresi, Felak suresi ve Nas suresi ile kendisine nefes ederdi. Ve yine bu (sureler) ile iki avucuna, iki eline nefes ederdi, sonra (ellerini) yüzüne, başına ve vücudunun ön kısmına sürerdi. (Aişe) dedi ki: (hastalığı) ağırlaştığında bereketinden dolayı onun (sallallahu aleyhi ve

selem) ellerine, avuçlarına nefes eder, kendi elini kendisine sürerdim.” Bunu Buhari tahrir etmiştir.⁵⁶

YENİ ELBİSE GİYERKEN DUA ETMEK

Aynı şekilde yeni elbise giyilirken dua etmek de terk edilmiş sünnetlerdendir:

Ebu Said el-Hudri radiyallahu anh'den, şöyle demiştir: “Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) yeni bir elbise giydiğinde onun sarık veya gömlek veya rida' (diye o elbise ne ise) ismini belirtir. Sonra şöyle söylerdi:

اَللّٰهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ اَنْتَ كَسَوْتَنِيْهِ ، اَسْأَلُكَ خَيْرَهُ وَ خَيْرَ مَا صُنِعَ لَهُ
، وَ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّهِ وَ شَرِّ مَا صُنِعَ لَهُ

---

⁵⁶ Bu hadisi Buhari (5735) Kur'an ve Muavvizat ile Rukye Babı'nda rivayet etmiştir.

Hafız (İbn-i Hacer) rahimehullahu Teala, Feth'de (Fethu'l-Bari'de) (10/76) şöyle der: Alimler şu üç şartın bir araya gelmesi halinde rukyenin caiz olduğu hususunda ittifak etmişlerdir.

- 1- Allah'ın Kelamı veya isim ve sıfatları ile yapılması.
- 2- Arap dili veya onun dışındaki manası bilinen (bir dil) ile yapılması.
- 3- Rukyenin kendisinin tesiri ile değil, bilakis Yüce Allah'ın kendisi ile (faydanın meydana geldiğine, geleceğine) inanılması.

Ve şöyle der: Rukyelerden şirke götüren her ne olursa yasaklanır. Şirke götürmesinden korkulmayan (ancak) manası bilinmeyen her ne olursa, ondan da ihtiyaten uzak durulur.

“Allahım! Hamd Sana’dır, bunu bana Sen giydirdin. Senden bunun (bu elbisenin) hayrını ve yapıldığı şeyin hayrını dilerim (veya hayırda kullanılmasını dilerim). **Bunun şerrinden ve yapıldığı şeyin şerrinden Sana sığınırım** (veya şerde kullanılmasından Sana sığınırım).”

Bunu Ebu Davud ve Tirmizi “hasen” bir senedle tahric etmişlerdir.⁵⁷ Aziz ve Vehhab olan Allah Tebareke ve Teâla’ya elbiseden, onun şerrinden ve yapıldığı şeyin şerrinden sığınma (veya şerde kullanılmasından sığınma) ve elbisenin hayrını ve yapıldığı şeyin hayrını dilemedeki (veya hayırda kullanılmasını dilemedeki) alakayı dikkatlice düşünmek gerekir. İnsan bu şerefli nebevi metod üzere yeni bir elbise giymeye başladığı zaman hâsıl olan bu büyük hayrı dikkatlice düşünmelidir.

GUSÜLDEN ÖNCE ABDEST ALMAK

Gusülden önce abdest almada, aynı şekilde Müslümanların çoğunun zayi ettiği sünnetlerdendir:

Aişe radiyallahu anha’dan, **“Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) cünüplükten guslettiği zaman, ellerini yıkamakla başlardı. Sonra namaz için abdest aldığı gibi abdest alırdı. Sonra parmaklarını suya sokar, onunla saçlarının diplerini hilallerdi. Sonra eliyle başının üzerinden üç avuç su dökerdi. Sonra o (sallallahu aleyhi ve sellem)**

---

⁵⁷ Bu hadisi Ebu Davud (4015) ve Tirmizi (1767) rivayet etmişlerdir. El-Albani Sahih-i Ebu Davud (4020) ve Sahih-u Tirmizi (1767) de sahih olduğunu belirtmiştir.

cildinin tamamı üzerine (bütün bedenine) **su dökerdi.”** Bunu Buhari ve Müslim tahrir etmişlerdir.⁵⁸

Şu asrımızda su kullanımındaki hallere uyulmamaktadır. Bu (su) Allah Tebareke ve Teala'nın üzerimizde ki en büyük nimetlerinden bir nimettir. Bununla beraber gusülden önce abdest alınmalıdır. (Allah Rasulü sallallahu aleyhi ve sellem) avret yerini yıkanmakla başlar, bundan sonra namaz için alınan abdest gibi abdest alır, ayakların yıkanması sona bırakırdı. Sonra vücudunun üzerine su döker ve (buna) başından başlardı. Ve sağ tarafından başlardı. Bunu (vücudunun) en üstünden en altlarına doğru tamamlayıncaya kadar yapardı. Bu işin sonunda ayaklarını yıkardı. Bu Müslümanların çoğunun zayi ettiği sünnetlerdendir. Şüphesiz bu (sünnet ile amel edilmesin)de, dünya ve ahiret için büyük bir hayır vardır.

FARZ (NAMAZ)DAN SONRAKİ ZİKİRDE SESİ YÜKSELTMEK

Aynı şekilde namazdan sonraki, (sünnette) varid olan, zikirde sesi yükseltmekte Müslümanların çoğunun zayi ettiği sünnetlerdendir:

Sahih-i Buhari'de Allah Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) zamanında namazdan sonraki zikirde insanların seslerini yükselttiği nakledilmektedir.⁵⁹ Şeyhulislam İbn-i

⁵⁸ Bu hadisi Buhari (248) ve Müslim (316) rivayet etmişlerdir.

⁵⁹ Bunu Buhari (841) ve Müslim (583) rivayet etmişlerdir. Hafız (İbn-i Hacer) rahimehullahu Teala Feth'de (Fethu'l-Bari'de) (2/428) şöyle der: Allah Rasulü sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında, Buhari'nin de (sesin) yükseltilmesine hükmettiği gibi idi. Bunun şaz ve yasak olduğunu söyleyen

Teymiye rahimehullahu Teala der ki: “Namazın ardından tesbih, tahmid ve tekbiri cehren yapmak müstehabtır.”⁶⁰

Bunlar, ister bilinen ister bilinmeyen (sünnetler) arasından olsun, izleri kaybolmuş olanları eda etmek hususunda, insanların çoğunun terk ettiği ve gevşeklik gösterdikleri sünnetlerdir. İşte bu sünnette: -namazdan sonra varid olan zikirde sesi yükseltmekte- buna bir örnektir. Bu

---

kimselerin aksine Müslim ve cumhur(‘u ulema) da bunun hakkında ona (Buhari’ye) muvafakat etmişlerdir.

⁶⁰ Hafız (ibn-i Hacer) rahimehullahu Teala Feth’de (Fethu’l-Bari’de) (2/428) (yukarıda) geçen hadisin şerhinde şöyle der: “Burada namazın ardındaki zikrin cehren (açıktan, sesli) yapılmasının cevazı üzerine delil vardır.” Şeyh İbn-i Baz rahimehullahu Teala onun bu sözü hakkında: “eğer cehri yapmak meşrudur” diyorsa bu daha doğru olur” (diye) açıklamıştır.

Bu mesele hakkında ilim ehli arasında ihtilaf vuku bulmuştur. Nevevi rahimehullahu Teala Müslim şerhinde (3/86) şöyle der: “Bu seleften bazısının benimsediği bir delildir (onlardan bazıları şöyledir):

- Farz (namazın) ardında ki tekbirde ve zikirde sesi yükseltmek müstehabtır. Müteahhirinden İbn-i Hazm ez-Zahiri’de bunu müstehab görenlerdendir.

- İbn-i Battal ve başkaları nakletmiştir ki: mezheplere tabi olanlar ve onların dışındakiler zikir ve tekbirde sesin yükseltilmesinin müstehab olmadığı üzerinde ittifak etmişlerdir.

- Şafii rahimehullahu Teala bu hadisi, az bir vakitte cehri yapmaya hamletmiştir. Öyle ki onlar (bu az vakitte, yani bazen) bunu zikrin sıfatını öğretmek için yapıyorlardı. Yoksa her zaman yapmıyorlardı. (Yine) şöyle der: İmam ve me’mun (imama uyanlar) namazı tamamlayınca Yüce Allah’ı (nasıl) zikredeceklerini seçer (yani sırrı mı cehri mi). (Genelde) bunu sırrı (sessiz) yaparlar. Ancak imamın bu (zikri) öğretmek istemesi müstesna (o zaman) cehri yaparlar, ta ki bu öğretilmiş olsun. Sonra (yine) sırrı yaparlar. O, bu hadisi, buna hamletmiştir.

(sünnet), bu bölgede⁶¹ mescidlerin çoğunda sona erdirildiğinden ve imam selam verdikten sonra namaz kılan (cemaat) sustuğu ve varid olduğu üzere zikirleri açıktan yapmadıklarından dolayı artık insanlar namazda mı, yoksa namazdan çıkmış mı, fark edilemez oldu. Ve bu aynı zamanda Müslümanların çoğunun bu (sünnet) hususunda gevşek davranmalarından da kaynaklanmıştır. Oysa bu, Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem)'in sünnetlerindendir.

---

⁶¹ Çünkü namazdan sonraki zikri açıktan yapmak, namazdan çıkıldığını gösterir. İbn-i Abbas radiyallahu anhuma'nın dediği gibi: "Biz, Allah Rasulü sallallahu aleyhi ve sellem'in namazı bitirdiğini ancak (namazdan sonra ki) tekbirden anlıyorduk." Bunu Buhari (842) ve Müslim (583) rivayet etmişlerdir. Lafızlar Müslim'in dir.

Bir fayda: İbn-i Abbas radiyallahu anhuma hadisi, onların tesbih ve tahmiden önce tekbirle başladıklarına delalet eder. Buhari (843) ve Müslim (595) de ki başka bir hadiste ise tesbih ve tahmidin tekbirden önce olduğu varid olmuştur. Hafız (İbn-i Hacer) rahimehullahu Teala Feth (yani Fethu'l-Bari) (2/431) de şöyle der: "Bu faklılık, bu hususta bir sıralama olmadığına delalet eder. Bundan dolayıdır ki hadisin geri kalan kısmına kulak verilmelidir (şöyledir) "Bunlardan hangisi ile başlarsan başla sana zarar vermez (yani fark etmez)" Ancak şöyle söylenmesi mümkündür:

- İlk önce: tesbih ile başlanır, çünkü (tesbih) noksanlıkların el-Bârî (olan Allah) subhanehu ve Teala'dan nefyedilmesini içermektedir.
- Sonra tahmid edilir, çünkü (tahmid) O'nu (subhanehu ve Teala) kemalinin ispatını içerir. Çünkü noksanlıkların nefyedilmesi, kemalinin ispatından ayıdır.
- Sonra tekbir getirilir, çünkü noksanlıkların nefyedilmesi ve kemalinin ispatı ile başka bir büyüğün var olmaması ayıdır.
- Sonra tehlil ile sona erdirilir, bu (tehlil) de (Allah) subhanehu ve Teala'nın bunların hepsinde (yani; noksanlıklardan münezzeh, kemal sıfatlara sahip ve en büyük olmasında) eşsiz ve benzersiz olduğuna delalet eder.

TAHİYYATU'L-MESCİD (NAMAZI)

Aynı şekilde kaybolan sünnetlerden biri de: tahiyatu'l-mescid (namazı) dır:

“Sizden biri mescide girdiğinde, iki rekât namaz kılmadan oturmasın.” (bu hadis) muttefekun aleyh'tir.⁶²

KİŞİNİN TATAVVU' (NAFİLE NAMAZLARINI) İNSANLARIN GÖRMEDİĞİ YERDE (KILMASI)

Yine Müslümanlar, kişinin insanların görmediği yerde tatavvu' namazı kılması (sünnetini de) muhafaza edememiştir. İzlenen sünnetlerin aslı, Ramazanda kılınan gece namazında olduğu gibi cemaat olduğu zaman müstesna, (Tatavvu'

---

⁶² Bu hadisi Buhari (444) ve Müslim (814) rivayet etmişlerdir. Nevevi rahimehullahu Teala şerhinde (3/230) şöyle der: “İki rekat tahiyetu'l-mescid müstehaptır. Bu, Müslümanların icması ile sünnettir. Kadı İyad, Davud ve arkadaşlarından ve çevresinden (bu şekilde) nakletmiştir.

Hafız (İbn-i Hacer) rahimehullahu Teala, Feth (1/764) de: “Fetva imamları bu emrin mendup olduğunda ittifak etmişlerdir.” der ve İbn-i Battal da zahiriyyeden (bunu) vacip gördüklerini nakleder. İbn-i Hazm bunun (böyle) olmadığını açıklamıştır.

Nevevi rahimehullahu Teala şerhinde (3/230) şöyle der: “Bunda namaz kılmadan oturmanın kerahatine dair açıklama vardır. Bu bir tenzihen kerahattir. Ve bunda hangi vakitte girerse girsin (mescidi) selamlamanın müstehap olduğu hususu vardır. Ve selamlamaya niyetlenmiş olunması da şart koşulmamıştır. Bilakis farzdan olsun, ratibe sünnetlerinden olsun veya diğer (nafilelerden) olsun, iki rekat yeterlidir. Eğer cenaze namazı kılınırsa yahut şükür veya tilavet secdesi yahut selamlama niyetiyle kılınan bir rekat ile sahih olan selamlama (tahiyetu'l-mescid) hasıl olmaz.

namazlarının) mescidlerde kılınmamasıdır.⁶³ Evlere gelince onlara da (tatavvu namazlarından) bir pay ayrılması zorunludur.⁶⁴ İnsanın nafileleri güç yetirdiğinde evinde, insanların bakışlarından uzakta kılması gerekir.⁶⁵

---

⁶³ (Bu) İbn-i Umer radiyallahu anhuma hadisinden dolayı (böyledir), o şöyle demiştir: “Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’den on rekat ezberledim: (bu on rekaat) evinde olmak üzere öğleden önce iki rekat, öğleden sonra iki rekat ve akşamdan sonra iki rekat ve yine evinde olmak üzere yatsıdan sonra iki rekat ve sabahdan önce iki rekattır. Bunu Buhari (1180) (lafızlar bu rivayete aittir) ve (937), Müslim (829) rivayet etmişlerdir. Müslim’in rivayetinde: “Evinde olmak üzere Cuma’dan sonra iki rekat” (ziyadesi vardır).

Bununla birlikte sabit olan ratibelerin bu şekilde makbul olduğudur. Müslim’deki (730) Aişe radiyallahu anha hadisinde geçtiği gibi, o şöyle demiştir: “Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem öğleden önce evinde dört rekat kılar. Sonra insanlara namaz kıldırmağa çıkardı. Sonra (öğlenin farzını kıldırıktan sonra) iki rekat kılmak için evine dönerdi.” Şeyh Abdullah Bessam, “Tevdihu’l-Ahkam” kitabında (2/387) şöyle der: “Evde kılınan ratibe namaz, mescidde kılınandan daha faziletlidir. Buna Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in mescidi şerifi de dahildir. Çünkü evde kılınmasının fazileti ihlasın fazlalığı ile alakalıdır.

Üstelik bazı ilim ehli akşam ratibesine mescide gitmenin caiz olmadığı görüşündedir. Hafız (İbn-i Hacer) rahimehullahu Teala Feth’de (3/67) şöyle der: “İbn Ebi Leyla daha ileri gitmiş ve şöyle demiştir: “Akşam namazının sünnetini mescidde kılmak caiz değildir.” Raci olan cumhur ulemanın görüşünde olduğu gibi mescidde kılmanında sahih olduğu, ancak evde kılınanın daha faziletliliği olduğudur.”

⁶⁴ Allah Rasulü sallallahu aleyhi ve sellem buna şu sözleriyle teşvik etmiştir, şöyle buyurmuştur: “Namazlarınızdan bir kısmını (yani nafileleri) evlerinizde kılınız ve oraları kabirlere çevirmeyiniz.” Bunu Buhari (1187) ve Müslim (777) rivayet etmişler ve (Müslim) bu konuda “Nafile namazı evinde kılmanın müstehap olduğu ve mescidde kılmanın da caiz olduğu babı” diye bir bab açmıştır. Nevevi rahimehullahu Teala şerhinde (yani Müslim’e yaptığı şerhte)

Yine Ebu Ya'la'nın sahih bir isnadla tahrir ettiği (hadiste) (Allah Rasulü) sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Bir kimsenin insanların görmediği yerde kıldığı Tatavvu' namazı, insanların gözleri önünde kıldığından yirmi beş (kat daha faziletlidir).”** İnsan, bir tatavvu' nafilisini insanların gözlerinden uzakta kıldığı zaman ona yirmi beş kat ecir vardır. Bu hadis sahihtir.⁶⁶

NAMAZ İÇİN SÜTRE EDİNMEK

Sütre edinmede aynı şekilde (terk edilmiş sünnetlerdendir). İlim ehlinde bazıları: Bilakis bu (sütre edinme sünnetten ziyade) farzdır. O, namaz için farzdır (der). (Bazıları ise) namaz için farz değildir, zira öyle olsaydı onun terk edilmesi namazı iptal ederdi.⁶⁷

(3/69) şöyle der: “Bu (yani evde kılınması) açıkça yapılması zorunlu olanlar müstesna ratibelerde de diğerlerinde de (yani diğer nafileler husunda da) aynıdır. Bu (istisna)lar ise, bayram, güneş (ve ay) tutulması, yağmur duası, teravih ve bunlar gibi mescidin dışında olmayacak olan, tahiyatu'l-mescid gibi ve mescidde kılınması mendup olan iki rekaat tavaf namazı gibi namazlardır.

⁶⁵ Nevevi rahimehullahu Teala Müslim şerhinde (3/70) şöyle der: “(Allah Rasulü sallallahu aleyhi ve selam'ın) nafileleri evde kılmayı teşvik etmesinin sebebi, sırf daha gizli ve riyadan daha uzak olmasından dolayı ve (namazı) bozacak şeylerden korunmak içindir. Ve yine hadiste geldiği gibi evi bununla bereketlendirmek ve eve rahmetin ve meleklerin inmesi ve şeytanın evden kovulması içindir.

⁶⁶ el-Albanî, Sahihu Camii's-Sağır'da (3821) sahih olduğunu belirtmiştir.

⁶⁷ Buhari'de (76) İbn-i Abbas radiyallahu anhumadan sabit olduğuna göre, o şöyle demiştir: “Allah Rasulü sallallahu aleyhi ve selam duvarsız olarak namaz kılıyordu.” Hafız (İbn-i Hacer) rahimehullahu Teala, Feth (1/247) de

Ebu Said el-Hudri radiyallahu anh'den, dedi ki; Allah Rasulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Sizden biri namaz kıldığı zaman sûtreye doğru namaz kılsın ve sûtreye yakın dursun. (Böylece) hiç kimse onunla sûtresi arasından geçerek (namazını) kesemez. Eğer birisi (yine de) geçmeye kalkarsa onunla (geçmemesi için) mücadele etsin, çünkü o bir şeytandır.”** Bunu Ebu Davud ve İbn-i Mace tahrir etmişlerdir.⁶⁸

Nafi'den o da Abdullah İbn-i Umer'den (rivayet ettiğine göre): **“Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem için harbe (ucu enli mızrak) dikilirde ve o, sallallahu aleyhi ve sellem o (harbeye) karşı namaz kılar.”** Bunu Buhari rivayet etmiştir.⁶⁹

İnsanlardan çoğu mescide gelir hemen gelişi güzel nerede olursa namaz kılar. Ne sûtreye edinir, ne de bunu umursar. İnsanların (önünden) geçişinin günahı onadır. Çünkü insanlar onun önünden başka geçiş bulamaz ve böylece geçtikleri zaman günah onundur. Asıl olan namazda sûtreye edinmesi ve önünden hiç kimsenin geçmesine fırsat

---

şöyle der: “Yani: sûtresiz olarak” bu Şafii'nin de sözüdür ve sözün sıyakı buna işaret etmektedir. Çünkü İbn-i Abbas'ın naklettiği bu (rivayetten) çıkan sonuç namaz kılanların önünden geçenlerin namazları kesmeyeceği hakkındadır. Şu lafızla gelen Bezzar rivayeti de bunu desteklemektedir: “Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem farz namazı kılıyordu ve önünde sûtreye olarak bir şey yoktu.”

⁶⁸ Bu hadis muttefeku'n-aleyh tir. Bunu Buhari (509) ve Müslim (505) rivayet etmişlerdir.

⁶⁹ Bu hadisi Buhari (498) ve Müslim (501) rivayet etmişlerdir.

vermemesidir. Bu, Müslümanların gevşeklik gösterdiği (ihmkâr davrandığı) işlerdendir.⁷⁰

---

⁷⁰ Bunun yanı sıra namazda sütte edinmenin büyük faydaları vardır: onlardan bazıları şunlardır:

- Bu (sütte edinme), Peygamber sallallahu aleyhi ve selam'ın kavli, fiili ve takriri sünnetlerindendir. Bu yüzden sütte edinmek, sünneti ihya etmek ve dosdoğru yola (sırat-ı mustakim'e) uymaktır.
- Bu, namazı (namaz kılanın önünden geçildiğinde namazın kesileceği görüşü üzere) namaz kılanın önünden birisinin geçip namazın kesilmesinden korur. Yahut (namazı) eksiklikten korur, (çünkü) eğer geçilirse (namazda) bir eksiklik meydana gelir.
- Bu, namaz kılanın bakışlarını korur. Çünkü o bakışlarını sütresinin altına diker. Düşüncelerini namazın manalarına yoğunlaştırır. Ve bu da huşu'a sevk eder.
- Namaz kılan (sütte edinmesi) sebebiyle başkaları için (namaz kılmalarına) uygun yerler sunmuş olur, ve onları önünden geçmek zorunda bırakmaz. Veya namazını bitirinceye kadar durup beklemek zorunda bırakmaz.
- Bu (sütte edinme), namaz kılanın önünden geçeni, (namaz kılanın önünden) geçmenin günahından korumuş olur (çünkü sütte edinince kimse önünden geçmek zorunda kalmaz).

Bakınız: Şeyh Abdullah Bessam rahimehullahu Teala'nın "Tevdihu'l-Ahkam min Buluğu'l-Meram" (2/58)

İMAMIN ARKASINDA CEHRİ AMİN DEMEK⁷¹

İmamın arkasında yüksek sesle amin deme sünneti de, terk edilmiş sünnetlerdendir.

Ebu Hureyre radiyallahu anh'dam merfu'an: **"İmam amin dediği zaman sizde amin deyin, kimin amin demesi meleklerin amin demesine denk düşerse, onun geçmiş günahları bağışlanır."** Muttefekun aleyh.⁷²

---

⁷¹ İlim ehli imamın arkasında cehri amin demek hakkında ihtilaf etmişlerdir: Ebu Hanife ve Malik'in görüşü cehri olmayacağı, Şafii ve Amed'in görüşü imamında, imama uyanlarında cehri namazlarda cehri olarak (amin demelerinin) müstehap olduğu şeklindedir. Bakınız: Şerhu'n-Nevevi ala Sahih-i Müslim (2/135).

Bir nükte: Rivayet edildiğine göre, Şafii ilim talebelerinden bir topluluk Hanefi kardeşlerini ziyaret etmek istemişler ve şeyhleri onlara öğütte bulunmuş, onlar da oraya gittikleri ve onlarla beraber namaz kıldıkları zaman, imamın arkasında, Hanefi kardeşlerine uyararak, amin derken seslerini yükseltmemişler, cehri amin demeyi müstehap görmemişler. (Ancak Hanefi kardeşleri) onlara (Şafii kardeşlerine) gidince ve namaz vakti gelince, kardeşleriyle beraber namaz kırlarlar. İmam Fatıha'ya başlayınca, (Şafii ilim talebelerinden oluşan topluluk) şeyhlerinin öğüdünü hatırlarlar. İmamın kıraatine dikkatlerini verirler, onlardan bir kişi bile adet edindiği gibi cehri olarak amin demez. İmam "veleddallin" deyince hepsi sukut eder. (Ancak) Mescid (diğer Şafii cemaatin) amin demesinden inlediği zaman, Hanefi kardeşleri, Şafiilerin cehri olarak amin dediklerini öğrenirler ve böylece amin demeyi onlara uyararak cehri olarak yaparlar.

⁷² Bu hadisi Buhari (780) ve Müslim (410) rivayet etmişlerdir.

Selef amin derken seslerini yükseltirdi, o kadar ki (amin sesinden) mescid inlerdi.⁷³ Yahudiler bize (namazda) amin deme işinden dolayı hased ettikleri kadar (başka hiçbir şeyden dolayı bu kadar) hased etmezler.⁷⁴ Ve Allah Rasulü sallallahu aleyhi ve sellem diğer bir şey daha zikretmiştir (ki o da selamımızdır). Amin demek Yahudilerin bize hased ettiği şeylerdendir ve (böyle iken) Müslümanlar bunda gevşeklik göstermektedirler. Selef ise amin demede seslerini yükseltirlerdi, o kadar ki aminlerinden mescid inlerdi. İşte bu da terk edilmiş sünnetlerdendir.

TANIDIĞINA VE TANIMADIĞINA SELAM VERMEK

Aynı şekilde (tanıdığına ve tanımadığına selam vermek de terk edilmiş) sünnetlerdendir:

Abdullah b. Amr radiyallahu anhuma'dan (o şöyle demiştir); Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e, "İslam'ın hangi (iş) daha hayırlıdır?" diye sordu. Buyurdular ki: **"Yemek yedirir, tanıdığına ve tanımadığına selam verirsin".**

---

⁷³ Bunu Buhari rahimehullahu Teala Sahih'inde ta'liken cezm sığasıyla zikretmiştir. Dedi ki: Ata dedi ki: Amin duadır. İbn-i Zübeyr ve arkasındakiler amin derdi, o kadar ki mescid (amin sesinden) inlerdi. (İnlerdi diye tercüme ettiğimiz "Lecceh" : "yüksek ses" demektir. Ve "Lecbeh" diye de rivayet edilmiştir. O ise: "karma (toplu) sesler" demektir. Ve yine "Leracceh" diye de rivayet edilmiştir. Hepsinde kastedilen aynıdır.

⁷⁴ Bu, Aişe radiyallahu anha hadisinde merfuan gelmektedir. Bu hadisi İbn-i Mace (863) tahrir etmiştir. El-Albani, Sahihu İbn-i Mace (704) ve Sahiha'da (691) sahih olduğunu belirtmiştir.

Bu sünnette aynı şekilde unutulmuş sünnetlerdendir. Bu hadis muttefekun aleyhtir.⁷⁵

Sadece tanıdığın kimseye selam vermek kıyamet alametlerindendir. (Sadece tanıdığa selam vermek) yani: adamın yanından geçersin ve Müslümanlığından şüphe etmezsin (emin olursun öyle selam verirsin). Hâlbuki apaçık yöntemde bir kusur olmalıdır. Fakat o senin cemaatinden değil, senin fırkandan değil, senin şubenden değil, senin emirinin emri altında değil, bu yüzden onu sınıflandırırsın, sonra ona selam vermezsin, bu nasıl bir şeydir?

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Sadece tanıdığı kimseye selam vermek, kıyamet alametlerindendir.”**⁷⁶ Yani, sadece tanıdığın kimseye

---

⁷⁵ Bu hadisi Buhari (12, 28, 6236) ve Müslim (39.bab) rivayet etmişlerdir.

⁷⁶ Buhari Sahih’inde Kitabu’l-İsti’zan’da “Tanıdığına ve tanımadığına selam vermek babı” diye bir bab açmıştır. Hafız (İbn-i Hacer) rahimehullahu Teala şerhinde (11/26) şöyle der: hadisin lafzını Buhari “Edebu’l-Mufred”de İbn-i Mesud’dan rivayet etmiştir. Ona bir adam uğradı ve “essalamu aleyke Ya Eba Abdirrahman” dedi. (İbn-i Mes’ud adamın) selamını aldı sonra dedi ki: “Muhakkak ki insanların üzerine bir zaman gelecek, tanıdığa selam verilecek.” Bunu Tahavi, Taberani ve Beyhaki “Şuabu’l-İman” da İbn-i Mes’ud’dan merfuan başka bir tarzda rivayet etmişlerdir ve lafzı şöyledir: **“Adamın mescide uğrayıp, orada namaz kılmaması ve sadece tanıdığına selam vermesi kıyamet alametlerindendir.”** Bakınız: Bu hadis Silsiletu’s-Sahihah (648) de dir.

Yine Hafız (İbn-i Hacer) rahimehullahu Teala Feth’de (11/26) şöyle der: Karşılaştığın kimseye selam verirsin, bunu tanıdığın kimseye has kılmazsın. İşte bunda, Allah için olan ihlaslı amellerdendir. Ve yine bu, tevazu ile hareket etmektir. Selamı yaymak bu ümmetin şiarıdır. Onda bir çok faydalar vardır: Eğer tanımadığın kimseye selamı terk edersen, o kimsenin tanıdığın

selam verirsin, Müslümanlardan tanımadığın kimseye gelince, ona selam vermezsin.

ÇOCUKLARA SELAM VERMEK

Enes b. Malik radiyallahu anh'den (o şöyle demiştir): **“Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem çocukların yanından geçti ve onlara selam verdi.”**⁷⁷ Allah'ın gönüllerini açması ve Allah Tebareke ve Tealanın emri üzere istikamet sahibi olmaları için çocuklara selam vermek (gerekir). Buda yine kaybolmuş (zayı edilmiş) sünnetler cümlesindendir. Allah'tan bizi ve tüm müslümanları bu (sünnetle) amel etmeye, Allah Rasulü sallallahu aleyhi ve sellem'in bu ve bunun dışındaki

---

biri olması muhtemeldir, sen onu yabancı zannetmişsindir. Bu genel olarak müslümana mahsudur, kafire (ile karşılaşıncı) selama ilk başlanmaz.

⁷⁷ Bu hadisi Buhari (6247) ve Müslim (2168) rivayet etmişlerdir. Lafızlar Müslim'e aittir. Edebu'l-Mufred'de (1154) Enes radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre o şöyle demiştir: “Bir gün Allah Rasulü sallallahu aleyhi ve sellem'e kendimi onun hizmetini yerine getirmiş görünceye dek hizmet ettim. (Kendi kendime) Dedim ki: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem öğlen istirahatindedir. (Dışarı çıkayım ve) yanından çıktım. Birde gördüm ki çocuklar oynuyorlar, onlara, (ve) oyunlarına bakmaya başladım. Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem geldi, onlara vardı ve selam verdi. Sonra beni çağırdı ve bir ihtiyaçtan dolayı gönderdi. Ona gelinceye kadar gölge meyletti. Anneme (gitmeye) geç kaldım, (annem) dedi ki: “Seni ne geciktirdi?” Dedim ki: “Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem beni bir ihtiyaç için göndermişti.” (Annem) dedi ki: “Nedir o?” Dedim ki: “Şüphesiz o Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in bir sırrıdır (söyleyemem).” (Annem) dedi ki: “Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in sırrını muhafaza et.” Böylece o ihtiyacı yaratılmışlardan hiç kimseye anlatmadım. Eğer anlatacak olsaydım sana anlatırdım. (Ahmed “Ey Sabit!” lafzını ziyade etmiştir.) el-Albani, Sahihu Edebi'l-Mufred'de (885) sahih olduğunu belirtmiştir.

(tüm) sünnetlerine sımsıkı yapışmaya muvaffak kılması dileriz. Şüphesiz O, buna gücü yetendir. Peygamberimiz Muhammed'e, ailesine ve ashabına salat ve selam olsun.⁷⁸

---

⁷⁸ Bu dersin (kağıda) dökümü ve dip notları h.1430 - 27 Rebiu'l-Evvel, Perşembe günü öğleden sonra tamamlandı. Alemlerin Rabbi olan Allah'a hamd olsun.

İçindekiler

MUKADDİME	2
GİRİŞ	6
[KİTABIN ÖNSÖZÜ]	7
[SÜNNETİN TARİFİ]	8
[SÜNNETE SARILMANIN FAYDALARI]	10
[SAHABENİN SÜNNETİ ÖĞRENMEDEKİ HIRSINA BİR ÖRNEK]	12
UNUTULMUŞ SÜNNETLERDEN	15
İFTARDA ACELE ETMEK	15
SAHURU GECİKTİRMEK	17
AYAKKABI GİYMeye SAĞDAN BAŞLAMAK	20
ABDESTİ MUHAFAZA ETMEK	21
MİSVAK KULLANMAK	21
İSTİHARE NAMAZI	24
BİR AVUÇLA MAZMAZA VE İSTİNŞAK YAPMAK	27
UYKUDAN ÖNCE ABDEST ALMAK VE SAĞ YANI ÜZERE UYUMAK ..	27
NAMAZDAN ÖNCE İFTARI HAFİF TUTMAK	30
ŞÜKÜR SECDESİ	31
ERKENDEN UYUMAK VE UYKUSUZ KALMAMAK	33

MÜEZZİNİ (EZAN LAFIZLARINDA) TAKİP ETMEK VE (EZAN) BİTİNCE DUA ETMEK	35
ÜÇ KERE İZİN İSTEMEK VE BUNU AŞMAMAK	37
YATARKEN YATAĞI ELBİSENİN KENARI İLE SİLKMEK.....	39
İNSANIN KENDİNE VE AİLESİNE RUKYE YAPMASI.....	41
YENİ ELBİSE GİYERKEN DUA ETMEK	42
GUSÜLDEN ÖNCE ABDEST ALMAK	43
FARZ (NAMAZ)DAN SONRAKİ ZİKİRDE SESİ YÜKSELTMEK.....	44
TAHİYYATU'L-MESCİD (NAMAZI)	47
KİŞİNİN TATAVVU' (NAFİLE NAMAZLARINI) İNSANLARIN GÖRMEDİĞİ YERDE (KILMASI)	47
NAMAZ İÇİN SÜTRE EDİNMEK	49
İMAMIN ARKASINDA CEHRİ AMİN DEMEK.....	52
TANIDIĞINA VE TANIMADIĞINA SELAM VERMEK	53
ÇOCUKLARA SELAM VERMEK	55